

Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії

Наше слово

Місячник Союзу українців Румунії. XXVI рік видання. № 259, січень, 2016

*І чужому навчайтесь,
Щ свого не цурайтесь...*
М. Шибанка

Наш голос

NAȘ HOLOS
ISSN 1220-6296

Головний редактор – Ірина Мойсей
Редактори: Іван Ребошапка
Михайло Трайста

Редколегія:

Іван Арделян, Іван Кідешук,
Іван Ковач, Микола Корнищан,
Микола Корсюк, Михайло Михайлюк,
Юрій Павліш, Віргілій Ріцько

Адреса редакції:

Раду Попеску, 15, Сектор 1, Бухарест;
Телефони: 021/222.07.29; 021/222.07.37
Телефони/Факси: 021/222.07.37; 021/222.07.55;
E-mail: redactia.nasholos@gmail.com

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»,
Бухарест, Румунія
Redacția:
Str. Radu Popescu, Nr. 15, Sector 1,
București România

Застереження:

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

Читайте в номері:

- ❖ *Святий наш оберіг*
- ❖ *«Я – грудка глини, крапля духу, цятка неба»
(До 80-річчя від дня народження
Степана Ткачука)*
- ❖ *Пафос літературного акафісту «Радуйся, Діво
Маріє» Степана Ткачука*
- ❖ *Г. С. Сковорода:
Пісня 16-а – «Ведро чистого світла»*
- ❖ *«У пошуках істини» – збірник на пошану
професора Володимира Антофійчука*
- ❖ *Презентація антології «Український авангард»*
- ❖ *Україніка Бухарестського університету –
одна із складових румунської філології (XVII).
Післявоєнні мовознавчі здобутки*
- ❖ *Буковинські трафунки*
- ❖ *Oberrohnen*
- ❖ *Голос предків*
- ❖ *Дитячі сторінки*
- ❖ *Сторінки гумору*

На 1-й обкладинці:

**Українська гімнастка Ганна Різатдінова,
яка виборола п'ять золотих медалей у перших
змаганнях олімпійського циклу, що проходили у
Лос-Анджелесі.**

Іван РЕБОШАПКА

Святий наш оберіг

(Християнсько-етнологічна медитація)

В ранньому дитинстві Нуця побожна його бабуся по матері, бувало, як тільки чула від сусідки чи від когось іншого вістку про чийсь-то сімейну трагічну подію, про наглу смерть когось, або про обкрадення чи пожежу в господарстві кого-небудь та про інші лиха, що траплялися людям, вона трічі хрестилася і, глянувши у небо, благально промовляла: «Дух святий при хаті і при нас, грішних!»

Цілковито поглинутий у свої іграшки, Нуць, сидячи по-турецькому посеред них на хатній підлозі або літом – на зеленому подвір'ї, сприймав бабусині слова як звичайну її, ніби механічну, реакцію на почуту нею вістку, а про зміст тих слів ні не думав.

Після кількох роков, граючись, йому якось спало на думку спитати бабусю, про що вона мовить, бо окремі її слова він уже знав.

– Я, Нуцьку, призиваю Бога, щоб оберігав нашу хату і нас від всякого зла.

Пильно глянувши у вічі бабусі, Нуць запитав:

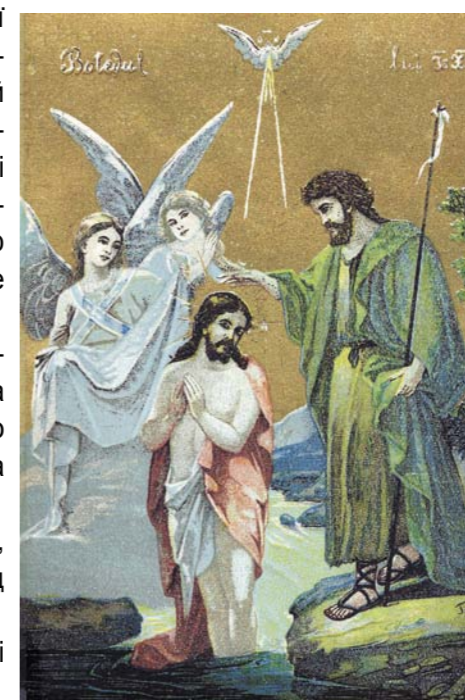
– Але ж Ви, бабусю, не кажете «Святий Бог при хаті, а Святий Дух при хаті!» Я святого Бога знаю з ікони, що в нашій хаті, а Святого Духа не знаю, бо не бачив, – відповів він.

– Дорогий мій внучку, поясню тобі кількома словами: коли ми хрестимося, то промовляємо: «В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа». Отець – це Невидимий Бог, Син – це Ісус Христос, народжений земною Пресвятою Марією, Він об'єднує в Собі істоту Бога і істоту людини, тому є Видимим, якого Отець віддав на пожертву, щоб спасти грішний світ. Його ти знаєш з нашої ікони. А Святий Дух теж Невидимий. Це – Божий Дух, якого Бог посилає з неба людям на допомогу. Всі три вони не є окремими трьома богами, а становлять Єдиносуццю і Нероздільну Трійцю, в якій, як кажемо ми, – Сам Бог. Всяка допомога на користь людям

іде від Бога-Отця, виконується Сином Ісусом Христом, а довершується Святим Духом. Апостол Петро називає Святий Дух Богом.

– А Святого Духа таки ніколи не можна побачити? – настирливо запитав Нуць.

– Він явно показався людям одного разу, – лагідно усміхнувшись, відповіла бабуся. – Коли Ісус Христос, охрещений посланим Богом на землю великим пророком Іоанном Предтечею

(Хрестителем) у річці Йордані, вийшов з води, тоді небо розкрилося, і Святий Дух, спускаючись, як голуб, зійшов на Нього. І зразу почувся з неба голос Бога: «Це Син Мій Улюблений, що Його Я вподобав!»

Це ти, напевно, бачив на іконі Хрещення Ісуса Христа, коли я водила тебе до церкви. Про це йде мова і в співі, що виконується на Велике, або Йорданське водосвяття, спів, з яким священник обходить людські хати на Йордан, обкроплюючи їх та членів сім'ї свяченою водою: «Коли в Йордані хрестився Ти, Господи, Троїчне явилось поклоніння: бо Родителя голос свідчив Тобі,

возлюбленим Сином Тебе називаючи, і Дух у виді голубиним засвідчив твердість слова. Явився Ти, Христе Боже, і світ просвітив, слава Тобі».

Але той же Святий Дух, – мовила далі бабуся, – дивись, є і на нашій хаті, представлений не одним, а двома голубами на краях гребеня хатнього даху, такими, як голуб на іконі Хрещення Ісуса Христа. Словами «Дух Святий при хаті і при нас, грішних!» ми благаємо Його, щоб сховався з неба нам на допомогу, а майстри, коли будують нову хату, роблять Його, наче живого, що з напіврозправленими крильцями лагідно сідає на хату, щоб оберігати її і нас від всякого лиха.

(Продовження на 4 с.)

Святий наш оберіг

(Продовження з 3 с.)

– Ой, бабусю, які гарні ці наші голуби-Святі Духи! – радісно вигукнув Нуць, вперше побачивши їх.

– Глянь, Нуцьку, такі ж голуби і на сусідній хаті вуйка Штефана, і на хаті вуйни Василяни.– Звернула бабуся увагу Нуцеві. – Підемо разом по селу, і ти побачиш, що на всіх хатах, а то і на стодолях чи навіть на дахах криниць є такі голуби.

Водила бабуся малого Нуця майже кожної неділі чи свята до церкви, по дорозі разом милувалися виглядом того, як на кожній хаті або стодолі були голуби, що з ледь розпростертими крильцями сідали, наче живі, на узвичаєні свої місця. І давно це можна було бачити у всіх південнобуковинських селах.

Глибоко запала у хлоп'ячу душу ця відрядна

мила картина, а ще глибше прості, але хвилюючі бабусині повчання, які з роками постійно доповнювалися уже читанням Святого Письма та інших книг, з яких Нуць дізнався, що Бог посланим Святим Духом осинив Свого Сина Ісуса Христа, зійшов на Його апостолів, допомігши їм у проповідницькій місії, допомагає людям у всі дні їхнього життя. Чи не найвражаючим визиванням Святого Духа здалося Нуцеві (як, зрештою, і всім давнім людям, що повністю прийняли його душею і серцем у своїх помислах) у Божественній Літургії Іоанна Златоуста, архієпископа Константинопольського, а саме те, що в цій літургії священник нерозумно промовляє благальні

слова «Господи, просимо і молимо, і благаємо: пошли Духа Святого на нас, грішних», а під час по-грецьки названої *анафори*, найважливішого, найсвятішого моменту літургії, благання: «Ти, що Пресвятого Твого Духа в третю годину на апостолів Твоїх послав, не відійми ж Його, Милосердний, від нас, а віднови нас, що молимося Тобі» – тричі повторюється, щоб Божим Святим Духом хліб перетворився б на Чесне Тіло Ісуса Христа, а вино у святій чаші – на Чесну Кров Його, щоб ці «Святі Дари стали причасникам на твердість душі, на відпущення гріхів, на спільність із Святим Твоїм Духом, на осягнення Царства Небесного, на уповання на Тебе, не на суд або осуд».

Богобоязлива праведна бабуся давно-давно переселилася «у місце світле, у місце квітуче, у місце спокою, де нема ні недуги, ні журби, ні зітхання», покійна мати, як і її ровесниці або молодші чи старші від неї жінки чимраз рідше вживали успадковане від бабусі благання Святого Духа, благання, яке від певного часу вже ніде не можна почути, а святого божого оберіга голуба-Святого Духа тільки зовсім випадково можна побачити, почорнілого від дощів та снігопадів, хіба що десь у закутку на старезній майже перебікериній хатині. Його сакральне-магічне значення сьогодні вже ніхто не знає, тому на місці голубів-святих оберігів пішла мода ставити бляшані квіти, оздоблені візерунками бляшані стовпці і ін. Перед кількома роками тому, при довершенні бляшаного даха нової хати господаря з одного південнобуковинського села майстрам, яким здавна визнавалася тасмнича здатність оздобленою ялинкою-деревом життя, прив'язаною до високого кізла на горищі, наклеїти благополуччя на завершену ними хату (чи, навпаки, страшного лиха, якщо господар чимось нагнавав їх, за що міг був поплатитись головою, стати, як в легендах, жертвою за новобудову), без жодних пояснень (майстри повинні були б самі знати силу прадавніх сакральне-магічних благальних формул та повір'їв), зовсім ненав'язливо випадково присутній гість увічливо підказав: «Кінці дахового гребеня, може, б оздобили голубами». Старший майстер тільки скоса зиркнув на непроханого порадника, а його молодий помічник іронічно перхнув: «Domnul are rășărele-n sar» – «У цього пана пташки в голові», тобто химерний розум в нього...

Володимир АНТОФІЙЧУК

«Я – ГРУДКА ГЛИНИ, КРАПЛЯ ДУХУ, ЦЯТКА НЕБА»

(До 80-річчя від дня народження Степана Ткачука)

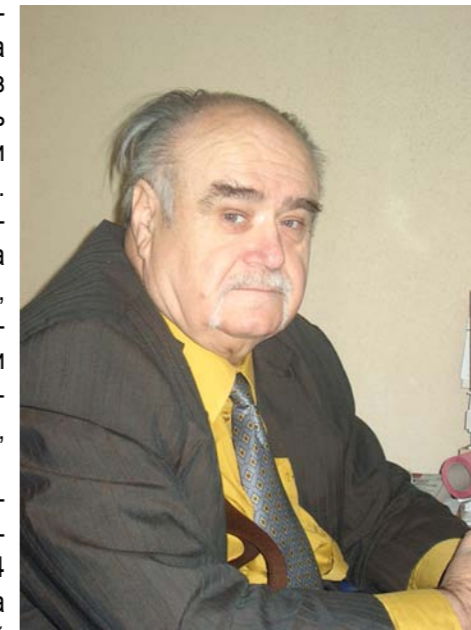
У моїй пам'яті залишилися світлі спогади про Степана Ткачука. Знаю, що його непересічна творчість, бурхлива громадсько-культурна і політична діяльність неоднозначно сприймалися і сприймаються в середовищі української громади Румунії. Очевидно, так завжди буває, коли йдеться про особистість, яка намагається власною життєвою енергією порятувати кожного потребуючого. Однак у нашому соціально нестабільному світі тепла однієї людини замало, щоб зігріти всіх нужденних. На жаль, не всі це можуть усвідомити, через що в деяких людських серцях безпідставно засівають зерна недовіри, а то й озлобленості чи ворожості...

За кілька років нашого знайомства я пізнав Степана Ткачука як людину щиро і відкрито, здатну з першого погляду оцінити корисність будь-якої справи. Надто ж, коли вона стосується інтересів громади. У нас було багато різних зустрічей на Шевченківських святах, на днях пам'яті Ольги Кобилянської, в аудиторіях Сучавського університету «Штефан чел Маре», коли він опікувався тамтешнім відділенням української мови і літератури, і просто випадкових.

На запрошення Степана Ткачука я вперше приїхав до Бухареста. Було це січневого дня 2004 року. Надворі хурделиця й мороз, а в його сурівському кабінеті тепло й затишно. За чашкою кави ведемо розмову про проблеми викладання української літератури в Сучавському університеті. Кажу про гостру необхідність у спеціальних підручниках, які б враховували навчальні потреби такої категорії студентів, які майже не вивчали в школі української мови. «Готуйте – видамо», – заохочує впевненим голосом і, ніби між іншим, запитує про мої видавничі плани. Розповідаю про антологію української літературної молитви і про труднощі з її опублікуванням. Через кілька місяців моя книга вийшла з друку в чудовому художньому оформленні незабутнього Василя Соколюка. Про ту пам'ятну для мене зустріч нагадує подарована ним його книга «Радуйся, Діво Маріє» й автограф на ній: «Вельмишановному п. професору Володимире Антофійчуку на щастя, на радість і на добру згадку про наші зустрічі в Румунії та Україні».

Бухарест, 26.01.2004. Степан Ткачук». А ще – його фотопортрет, який мені вдалося зробити під час нашої розмови...

Для мене Степан Ткачук – насамперед поет, невтомний громадсько-культурний діяч. Він виростав у південнобуковинському українському селі Данила, де з'явився на світ Божий 13 січня 1936 року. Щедра й розкішна природа, життєві уроки батьків та односельчан, простих і мудрих людей, сформували в хлопця своєрідне бачення світу, розкрили порухи цікавої поетичної природи і благословили на самостійну дорогу. Тому не випадково тема рідного села, батьківської оселі стала однією

Степан Ткачук. 26 січня 2004 р.

Фото Володимира Антофійчука

із наскрізних у творчості Степана Ткачука. У нарисі «Дума про рідне село», що увійшов до збірки оповідань «Сузір'я предків» (1974), він писав: «І куди б мої гадки не блукали, куди б мене кроки не водили – завжди, мимохіть, і гадки, і кроки переплітаються та єдиним руслом несуть мене до рідного села. А коли тільки заблісне гадка про мою рідну сторону, то вже і серце гримотить інакше, а усмішка грає веселкою на устах. Сторона, яка мене народила, впливає магічно на пружини моїх найніжніших почуттів... Тому моє ество ніколи не вміє відмовитись від такого чудового та окриленого поклику, тому ж то мої незаморені кроки не запізняють задовольнити серце і очі, тому кожна моя зустріч з рідною стороною – це найкраще свято, найцілющіша моя втіха».

З рідною оселею у Степана Ткачука пов'язані найтепліші спомини. Тут він під впливом батьків навчився перших і найнеобхідніших життєвих премудростей, які з честю проніс своїми подвижницькими дорогами. У тій же таки «Думі про рідне село» читаємо: «Мій батько, Василь, не раз пригадає мені: «Життя, прецінь, коротке та вередливе, тому необхідно його прожити напружено та по-людському. У мене нема жодної хвилини для зойку, охкання чи зайвого заняття». Аж тепер, у полудні віку, мій милосердний тату, я розтлумачив сутність ваших віщих слів. І за це все – велике спасибі Вам!».

(Продовження на б с.)

«Я – ГРУДКА ГЛИНИ, КРАПЛЯ ДУХУ, ЦЯТКА НЕБА»

(Продовження з 5 с.)

У багатьох своїх творах Степан Ткачук згадує матір – жінку, яка не просто дала йому життя, а й усією своєю чутливою душею щедро нагородила тим, без чого не може обійтися жоден поет: ніжністю і любов'ю, умінням шанувати людей, захистити їх від будь-якої несправедливості, пам'яттю про свій рід. Тому поет має право й на таке зізнання: «Мої поезії зберігають вогняний карб рідних сторін, запал моєї пречудової матусі Глікерії, доброзичливість мого батька і контури загадкового усміху моїх дерзновенних предків. Трепет мого серця – це відгомін многоголосого трепету всієї громади, зір моїх очей – це відблиск щирості всіх селян, мої слова – це скорбна словідь нашого родоводу, окутана незвичайною жагою сповнення».

Ще одну, мабуть, найважливішу, науку взяв поет із собою з рідного села у життєву дорогу, – вміння озиратися назад, аналізувати пройдене і, уникаючи старих похибок, безпечніше відкривати майбутнє. «Кожної осені, – пише він, – буковинець сідає на поріг своєї хати, задумується над часом, що пробіг повз його господарство, різьбить на зарубку своїх великодушних велінь підсумок кожної пори року, намагається передбачити майбутні врожаї, старається зранку розтлумачити шепіт матері-землі».

У батьківській оселі майбутній письменник дуже швидко навчився читати. Змалку любив слухати казки, що їх розповідала йому всезнаюча бабуся Анна, і читати усе, що потрапляло до рук. Після закінчення семирічної школи в рідному селі із міцними знаннями, заповітами Шевченкового «Кобзаря» і Божими Заповідями Степан Ткачук вступив до українського ліцею міста Сігет, який закінчив у 1954 році з Похвальною грамотою за успішність і «Червоним дипломом». Відтак на факультеті електроніки та телекомунікацій Бухарестського політехнічного інституту здобув фах інженера і працював на румунських залізницях аж до виходу на пенсію у 1996 році. Водночас займався літературною творчістю як поет, прозаїк, критик і журналіст.

Прямуючи життєвими дорогами, Степан Ткачук ніколи не забував рідного села, стомлений повертався до отчого порога, набирався сил, щоб далі простувати обраним шляхом. «Після кожного мого прибуття до рідного села, – зізнавався він, – душа складає нову рапсодію, кожного разу мої очі второпають щось нового та привабливого у сільському пейзажі, кожного разу моє ество черпає свіжого зілля з життєдайних та незайманих його джерел».

Творчий дебют Степана Ткачука відбувся 1954 року, коли він ще учнем Сігетського ліцею опублікував кілька віршів на сторінках «Нового віку». Відтоді поезія

посіла чи не найважливіше місце у його житті. «Я був, є і залишуся поетом», – писав він майже за рік до свого відходу 27 липня 2005 р.

Одна з наскрізних домінант поетичної творчості Степана Ткачука – любов до рідної землі. Саме роздуми на цю тему – головний рушій творчої свідомості поета, визначальна суть його життя. Світ добра поет починав пізнавати за допомогою материнської ласки, її лагідних рук і напутнього слова. Образ найдорожчої у світі людини завжди супроводжував поета у далеких і близьких дорогах. До речі, свою першу поетичну збірку «Розколоте небо» (1971) він присвятив матері. Є у ній вірш «Рушник», нав'язаний, очевидно, знаменитою «Піснею про рушник» Андрія Малишка, про що свідчить і епіграф. У його компонуванні автор скористався народною символікою, мабуть, ще язичницькою за своїм походженням. Подарований матір'ю домашній рушник має оберігати її дитину від різних нещасть і негараздів. Це сприймається ще і як своєрідне материнське благословення, адже з давніх-давен матері в далекі життєві мандри проводжали своїх синів напутнім словом – надійним оберегом. Ліричний герой вірша мужньо протистоїть життєвим бурям, надійно зберігаючи материнський подарунок. Поступово в поезію увіходить ще один мотив – мотив нерозривності родинних уз, єдності великої і малої батьківщини. У цьому контексті домашній рушник набирає ще одного значення – символу щасливої, з благословення матері, долі, благополучного повернення до батьківського дому.

Прикметно, що мотив повернення до рідної оселі в обійми найдорожчих людей характерний для багатьох віршів Степана Ткачука. Усвідомлення того, з яким нетерпінням чекають батьки зустрічі з дітьми породжує в уяві ліричного героя ототожнення себе із блудним сином. І це не перебільшення, не поетична метафора, а вироблене віками переконання в тому, що родинна оселя – то і найрідніший куточок, і найнадійніший прихисток від життєвих бур:

Я, мамо, десь колись додому вернусь,
Мов до джерел вертається взимку вода,
Чи добрі спогади на схилі віку,
Чи до нареченого вірна молода.
На мою честь не заколіть телятко,
Не наливайте вин у глечики старі.
Я хочу з'їсти тільки паляницю,
Зрум'янену, мов яблуко, на тій жарі,
Яка у нашій печі гототіла...

(«Бажання блудного сина»)

Отже, семантика євангельського образу накладається на конкретну життєву ситуацію, від чого основна думка вірша набирає виразності в передачі емоцій

сина, що повернувся до рідного дому і щасливий від зустрічі з матір'ю, зігрітий родинним вогнищем. Загалом ці поняття втілюються також у вірші «Рідний дім».

Поезії Степана Ткачука властиве тонке відчуття швидкоплинності людського життя. Час невблаганно тяжіє над людиною, спонукаючи її до звіту перед собою, своєю совістю й людьми. Мотив часу мистець втілює через традиційні образи й поняття – дороги («Дороги... дороги...»), кужелю («Прядка»), коней («Коні моїх літ», «Марево»), журавлів («Доля»), годинника («Триптих»), вершника («Реквієм для білогривого часу»), дня і ночі («Півні»), мірошника і млина («Мірошник Час»), дзвонів («Дзвони і куранти»), людського життя («Життя») тощо. Але це часто-густо служить своєрідною канвою, на якій снується прозора і яскрава, а від того й оригінальна, думка:

Незадовго я почую,
Як між сутінки намету
Журавлі мого дитинства
Впадуть гомінливо з лету...

Журавлі мого дитинства,
Чом у вирій відлетіли!
Чом же вирій той солодкий
Віднайти в душі не вміли?
(«Доля»)

У плині роздумів про невблаганну стрімкість часу ліричний герой Степана Ткачука інколи опиняється перед питаннями, які не потребують логічної відповіді, бо в таких випадках усе зрозуміле само собою чи взагалі залишається незбагненим для людського розуму:

Кужіль літ мої розпрями
Пальці, скупані в інеї, –
І зосталась тільки прядка...
Що ж зробити можна з неї?...
(«Прядка»)

У поетичних медитаціях Степана Ткачука час – категорія безкінечна. Його основне мірило – людське життя, що не зупиняється з відходом старих поколінь, а продовжує свій вічний плин у нових виявах буття. Ліричний герой Степана Ткачука не мислить себе поза простором, пов'язаним з родинною хатою, рідним селом, батьківщиною, вітчизною, всесвітом. На цих категоріях будується у його віршах громадянсько-патріотична тема. Вона розпочинається з осмислення поетом своєї людської сутності у безмежжі Всесвіту: «Я – грудка глини, крапля духу, цятка неба» («Чом же, часе, ти...»).

Грудочка землі, образ якої з усією поетичною майстерністю поет втілює у вірші «Розколоте небо», – альфа й омега життя окремої людини і водночас символ вічності людського життя взагалі. Цей образ,

цілком можливо, постав на основі біблійної оповіді про сотворіння людини. Але у згаданому вірші він вирізняється ширшим смисловим наповненням:

Над буднем розколось небо...
А я зоставсь на одній нозі
На грудочці землі,
Підпертий журавлем гадок...
О, та грудочка –
Який щасливий куток...
І вартує набагато більше,
Ніж золото сонця та зірок...

Отже, грудочка землі, окрім усього відзначеного, – то ще й початок батьківщини і, ширше, – всесвіту. Саме у таких просторових вимірах, на мою думку, слід розглядати цю тему в поезії Степана Ткачука, чимала частка якої присвячена рідному селу Данила і Буковині, Румунії та Україні. Це те, що дало життя її авторові, спонукало до творчості.

У передмові до першої поетичної збірки Степана Ткачука «Розколоте небо» Євген Мигайчук відзначав: «В українську літературу нашої країни ввійшов поет з покликанням, з обдарованістю, який, напевно, ще й до написання першого свого вдалого вірша відчув у своїй душі поезію життя, поезію людського існування, хоч він до справжньої поезії, до її повного осмислення, прийшов поволі, внаслідок тривалої роботи над собою, і внаслідок багатьох шукань та розчарувань в процесі творчості; він поет органічного росту, і тому я переконаний в його майбутнє творче зростання». Що ж, відомий критик не обманувся: поет Степан Ткачук зростав і кількісно, і якісно. Одна за одною розкривалися його творчі домінанти, що, на моє переконання, ще не раз ставатимуть об'єктом наукового дослідження, бо воістину межі таланту неосяжні.

І ще про одне важливо сказати. У творчості Степана Ткачука сповна знайшли свій вияв щирі почуття і прагнення сумлінного християнина, про що, приміром, свідчать збірки «Українські псалми» (2001), «Радуйся, Діво Маріє» (2003) та ін. У січні 2016 року виповнюється 80 літ від дня народження поета. Пом'янімо його добрим словом і разом з ним попросімо щасливої долі Україні й усьому її люду:

Боже, візьми мій рідний народ
Під Свою вічну опіку
Й поверни моїй рідній Україні
Минулу славу,
Гетьманську силу,
Козацьку мудрість,
Та викорени раз і назавжди
З-поміж українців
Чвари і ворожнечу...

Іван КІДЕЩУК

ПАФOS ЛІТЕРАТУРНОГО АКАФІСТУ «РАДУЙСЯ, ДІВО МАРІЄ» СТЕПАНА ТКАЧУКА

(Есе на пошану нашого маріолога і псаломщика Степана Ткачука (13.01.1936-27.08.2005))

Є любов / І є почуття, /

Що ошасливають / Життя. («Є»)

Чарівність поезії Степана Ткачука після десяти років його відсутності, саме коли поет мав сповнити 80-річчя, зберігається і сьогодні панівною на нашій румунській землі між українцями й румунами своїми емоційністю, словообразністю, поетичними роздумами та афористикою, тому що поет, який кохає понад все Слово – Життя, Бога, завжди буде для нас митцем-сучасником.

Своєю словообразністю і світовідчуттям Ст. Ткачук, палкий патріот і боголюб, вписується у нашу поезію як носій історичної правди та світла, «Що у душах прадідів розквітло» (див. «Радуйся, Діво Маріє», Бухарест 2003 – Божий Син, с.204), бо «Я по всьому світу ходжу/ Та скрізь віднаходжу/ Сліди кроків/ Карби років/ Мого козацького роду» (там само), і ще при житті віруючий поет зізнався: «Моя душа живиться /Молитвами» (там само, «Живитися» с.206). Поет-митець зрозумів антиномічну структуру земного і небесного світів, відкриваючи день за днем тайнства слів: «Кожного нового року, вилузуючи СЛОВО./ Що було на почай світу./ Я здаю собі справу./ Що сонце може бути місяцем./ День – ніччю./ Радість – смутком./ Правда – кривдою./ Світ – засвіттям./ Колиска –могилою» тощо (там само, «Кожного нового року», с.234).

Цікаво, що у поезіях-сповідах власного «я» поет відкриває перед нами шире серце і душу, якими огортає нас, чарує як справжніх гостей його сковородинівського «Божественного саду поезії», де, справді, зустрічаєм і те, що належить «Кесарю», і те, що належить «Богові», своєю любов'ю до людства з його земними, тимчасовими владарями і, перш за все, любов'ю до Бога, єдиною любов'ю, що рятує людство, коли вона є істинною і зливається молитвами зі Словом-Богом, щоб врятувати нашу минучість та наш життєвий стан гріховності і тільки так, в чистоті та супроводі Ісуса Христа, Божої Матері і всіх Святих, добитися до воріт вічності та Небесного Спасіння: «Із Божої любові, жіночого чуття/ Народилося Дитя –/ Божий Син –/ Істина істин, / Мрія мрій / І надія надій» (там само, «Божий Син», с.204).

Степан Ткачук, один із найплідніших митців української літератури Румунії, поет, прозаїк, есеїст, публіцист і перекладач, що залишив нам багату та розмаїту творчість разом з видатними творцями Ю.Павлішем, М.Михайлюком, М.Волощуком, К.Регушем, І.Арделяном, М.Небиляком, В.Климом, І.Ковачем, М.Корсюком, П.Романюком та науковцями М. Ласло-Куцюк, І.Ребошакою тощо, які становили плеяди шестидесятників та семи-

десятників, що друкувались в Критеріоні і підняли українську літературу Румунії на європейські висоти до 90-х років. Після розсунування Критеріону (1991 р.) був заснований Союз українців Румунії, який на чолі з тим же Ст. Ткачуком сприяв розвитку нашої рідної літератури.

Своїм всеохоплюючим діапазоном поетичної творчості поет, що зріс на святій землі поблизу монастирів Св. Стефана Великого та його вірних наслідників-критеріонів, що здивували світ своїми архітектурними перлинами православних церков Буковини, яку з пафосом оспівує Ст. Ткачук: «Буковина – Карпатська перлина./ За якою тужить/ Кожна людина», або «На рідній Буковині/ Кожний краєвид і плай –/ Це мій Божественний Сад поезій/ І рай» («Українські псалми», Бухарест, 2001 – Верлібри – с.347, 343). Мабуть, тому Ст. Ткачук став автором багатьох молитов, псалмів, релігійних віршів та навіть літературного акафісту «Радуйся, Діво Маріє», які оздоблювали б будь-яку антологію релігійної літератури, або антологію українських молитов (див. Володимир Антофійчук, «Святі почуття закладені в молитву», Бухарест 2004), де відкриваємо присутність і нашого поета-прославителя Бога, поета-псаломщика («Українські псалми», Бухарест, 2001), про якого редактор Ірина Мойсей нотує в передмові: «Для людини, в душі якої глибокі почуття любові до Бога і патріотизму переплітаються і зливаються в єдине ціле – почуття безмежної любові до всього світу, філософія Святого Письма стає суттю його письма, а Біблія і Кобзар – невичерпними джерелами натхнення» (там само, «Ткачукові молитви», с. 6), і це – свята правда, бо святість Біблії і доля українського народу, з якою ототожнюється «Кобзар» Шевченка, стали назавжди одними із вічних стрижнів його поезії.

Ст. Ткачук, певне, був людиною, яка постійно носила Бога у своїй совісті та серці, як дізнаємось з його вірша-сповіді «Я коли...»: «Коли я проходжу/ Попри якусь церкву./ То перед мною пред'являється/ Божий Син Ісус Христос» («Радуйся, Діво Маріє», с.546), а це тому, що Син Божий жив у ньому: «Ісус Христос живе/ У моїм єстві /.../ У моїм житті /.../ У моїх думках і словах /.../ Ісус Христос живе/ У моїй рідній мові/ Та весь час мені дарує/ Любов із своєї любові» (там само, «Ісус Христос», с.546/547). Кредо видатного українського лірика Буковини – «Бути українцем звіку-споковіку/ Та залишитися українцем на вічні-віки – /.../ Згадувати своїх славних та нескорених предків /.../ Жити скромно /.../ Бути людиною /.../ Вірити в Бога /.../ Бути собою» («Що означає бути українцем?», с.558/559).

З історико-літературної точки зору Ст. Ткачука можна вважати маріологом і псаломщиком української літератури Румунії, бо являється єдиним автором, майже кожний том поезій якого містить роздуми на релігійні теми, молитви, псалми.

Літературний акафіст «Радуйся, Діво Маріє» містить 14 пісень у формі ікосів, без кондаків, всього 130 возвеличень «Радуйся, Діво Маріє», запозичених, як узвичаєно, зі слів найстаршого ангела Гавриїла, що повідомив благу вість.

Перша пісня акафісту возвеличує Богоматір-Захисницю: «Радуйся, Діво Маріє, бо Ти народила Божого Сина, Ісуса Христа./ Радуйся, Діво Маріє, бо Ти принесла на землю спасіння./ Радуйся, Діво Маріє, бо Ти спокутуєш весь світ, /.../ Радуйся, Діво Маріє, бо ти повсякчас даруєш нам Свою безмежну любов... (I. с.5), а друга пісня у своїм возвеличенні приносить повчальне уточнення, що покровительська любов не визначається тільки захисними актами, як відгук на наші молитви, але й духовними актами нашого зросту, постійної допомоги Владичиці Всепомічниці нашій: «Радуйся, Діво Маріє, бо Ти покровителька всього людського роду./ Радуйся, Діво Маріє, бо Ти усіх нас водиш за ручку до Небесного Царства./ Радуйся, Діво Маріє, бо Ти заселяєш Божу віру у людські душі, /.../ Радуйся, діво Маріє, бо Ти водно даруєш нам Боже Світло, Щастя й Добро /.../ Радуйся, Діво Маріє, бо Ти всіх нас взяла під Свою опіку./ Радуйся, Діво Маріє, бо український народ вважає Тебе Своєю опікункою (II. с. 6), і возвеличує Богородицю як поет патріот за те, що є «опікункою» нашого українського народу (III), допомогла зберегти українському народу «національну ідентичність» (IV), є єдиною помічницею і молиться «за волю і незалежність» (VIII), дбає «по-материнськи» за лицарів і героїв України (X), навчила молитвами український народ бути вдячним і вірним «Богу і своїй прадідівській вірі» (XI). Богородиця обдаровує людство волею Божою, бо Вона вказує «найкоротший і найрівніший шлях до Бога» (III. с. 7), сповнює людські «бажання і задуми», бо молитви Святої-Святих слухають і Син, і таки сам Бог» (там само). Пісні-гімни IV-V-VI прославляють Матір-Матерей за цілющі молитви (IV), за посередництво між людьми і Її Сином і очищення «душ» наших (V), за «радість» і «надії» у час горя і розпачу голодних і бездомних, сиріт, вдов і вдівців (VI) за посередництво у взаємній вірі та ласці й любові між Богом та людьми (VII), яка забезпечує об'єднання «усього християнства навколо «Хреста розп'яття» дорогою до Божого Царства (VIII).

Возвеличення жіночої непорочності, мудрості і гідності Матері Всезахисниці відкривається Піснею IX про

«чудотворні ікони», що творять чудо-диво для віруючих людей, вигоюючи «тілесні та духовні рани», бо Діва Марія «Світло Світел людського роду» та «земного і потойбічного життя», і продовжується Піснями X-XI про всемирність, смиренність і терпелівість, бо Благословителька і Всепрощальниця наша (X), що постійно осяває людей «сонцем правди Ісуса Христа», очищає всіх нас духовно, учити «жити і милуватися молитвами», опікується монахами та Христовою церквою тощо (XI), яка стала «опікункою» українського народу, якому подарувала Свої всезахисні ікони у Софіївському Соборі, Печерській Лаврі та в усіх українських святинях з усіх-усюд і осяває «земну фауну і флору», як Всезахисниця неба і землі (XIII).

Автор літературного акафісту «Радуйся, Діво Маріє» відчуває в собі мистецьку обдарованість і вдячно прославляє надихання Дівою Марією українських митців «Радуйся, Діво Маріє, бо Ти даруєш Боже натхнення усім вірним українським служителям пера, пензля й багеті, /.../ Ти своїм Духом оцінюєш, як слід, великі творчі таланти і уми, /.../ бо Ти хранителька усього людського на землі і на небі» (там само). Остання Пісня (XVI) возвеличує заслуги Божої Матері – «Святая Святих усіх народів», Її обраність Всевишнім Господом: «Радуйся, Діво Маріє, бо Всевишній обрав Тебе бути Матір'ю Його Сина Ісуса Христа» і за це нагородив всематеринською добротою і милосердям для кожного із нас, бо «Ти існуєш для нас і нашого спасіння» (XIV)

У пафосі духовного зростання кожна із Пісень прославлення Божої Матері набирає космічних розмірів пориву людських душ і сердець у супроводі Матері Матерей в небесні простори дорогою «додому», де же нас спасіння і вічність у Божому Царстві, які залежать від нашої слухняності, смиренності і терпелівості, любові до Бога і ближнього нашого, любові Сина Божого-Спасителя нашого. Хто зрозуміє муки Ісуса Христа за спасіння люду, страждання Божої Матері за муки розп'яття на хресті Свого Сина, зрозуміє Його Воскресіння «за невмиручість і увічнення людства» (Ст. Ткачук, «Українські псалми», Бухарест, 2001 – «Марія», с.41; «Радуйся, Діво Маріє», 4 обкладинка). Про це найкраще свідчить загальновідомий Пасхальний тропар «Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував», якого виспівують всі віруючі Великоднем.

Степан Ткачук відійшов від нас, але його література, зокрема поезія, напуває і сьогодні читачів чарівними і Божественними почуттями небесної та земної краси, безмежної любові до Бога, Ісуса Христа та Божої Матері, навчає нас заслуговувати, у нашій минучості на землі, вічності, а це тільки шляхом спасіння.

Євсебій ФРАСИНЮК

Г. С. СКОВОРОДА: ПІСНЯ 16-а – «ВЕДРО ЧИСТОГО СВІТЛА»

В цю силу: «Я веселку мою ставлю у хмарі».

Хмари пройшли. Радісна веселка ясно сіє.
Пройшла вся туга. Світ наш лисніє.
Веселість сердечна є ведро* чистого світла,
Як проминули морок і шум мирського вітру.

О привабний мир! Ти мені – океан, пучина.
Ти – морок, хмара, вихор, туга, сотанина.
Ця веселка прекрасна мені ведро блищить,
Сердечна голубонька мені мир сповістить.

Прощай, о печаль! Прощай, прощай, зла утроба!
Я на ноги встав, воскрес із гробу.
О гілка Давидовська! Ти берег мені і кифа,
Ти веселка, життя, ведро мені, світ, мир, олива.

*Ведро – ясна погода, спека, посуха; небесна світлість і чистота воздуха.

На основі оригіналу та перекладу В.Шевчука
упорядкував Євсебій Фрасинюк

Веселка за Святим Письмом – це союз, який встановив Бог з Ноем та всім тим, що було живим в ковчезі, щоб більше потопу не було на землі: «Мій лук покладаю я в хмарах і він буде знаком союзу між мною і між землею, ... між мною і вами та між усякою твариною живою і всяким створінням.» (Буття: 9-13,15)

В цьому лірико-розміслюючій тексті Сковорода пропонує своєму читачу подібний внутрішній союз між духом/душею і плоттю, між нетлінним і тлінним, між світлом Правди та «привабним миром», союз вже встановлений ним, віруючим-мислителем, та відчутий яко щасливу дорогу життя, котру український мандрівний філософ радив своїм побратимам наслідувати.

Тому, з точки зору структури, треба зауважити, що текст складений з трьох катренів, а в нумерології цифра три означає самовираження, архетипом якого є заводило – той/то, що заводить в дію.

Ключовим словом, вживаним в кожній строфі, і, одночасно, лейтмотивом Пісні 16-ї є поняття **ведро**, конкретною проекцією якого є **веселка**. ВТС сучасної української мови пояснює поняття **ведро** та похідне **ведрений, -а, -е** як застарілі слова із значеннями **погожа, ясна година – погожий, ясний**.

В своїх примітках Сковорода уточнює, що це сло-

во запозичене із елінської мови та означає **небесну світлість і чистоту воздуха**.

Чергування зображень природних явищ із зображеннями внутрішніх людських переживань, духовних/душевних станів/настроїв, їхні взаємні впливи – це здавна вживаний художній засіб, з метою виявлення тайного зв'язку людини з рештою складових Всесвіту, невід'ємною частиною якого людина почувала себе завжди. Таку людину Сковорода закликає до постійного творення гармонії як великого (небесних тіл, природи), так і малого (людського) космосів.

Перша строфа є, безсумнівно, вдалим здійсненням такого художнього засобу в поезії Сковорода. У перших двох рядках поет створює з самого початку спільний образ цих двох світів, по вертикалі – зовнішнього світу – макрокосмосу, а по горизонталі – внутрішнього світу людини – мікркосмосу: **«Хмари пройшли. Радісна веселка ясно сіє./ Пройшли всі туги. Світ наш лисніє»**. Спільна риса та, водночас, сенс цього зображення – це перемога світла над «хмарами/тугою». Вживаючи уособлення (радісна веселка), поет надає світлу космічної творчої потужності сяяти радість, як на небі, так і на землі, а внутрішньому еству людини отримати власного лиску.

Останні два рядки першої строфи уточнюють, повторно, умову, за якої людина може досягнути справжню радість: **«Веселість сердечна є ведро чистого світла,/ Як проминули морок і шум мирського вітру»**. Ключовий вірш Пісні 16-ї – «Веселість сердечна є ведро чистого світла» – це натяк на вплив як пращурівських дохристиянських, так і християнських повчань, на етико-моральні засади Сковородинівської філософії про радість і дорогу життя. Орійський шлях самовдосконалення людини (Правдиво думай, правдиво говори, правдиво чини) ні в чому не відрізняється від Христових слів Нагірної проповіді: «Кажу бо вам, що коли ви своєю праведністю не перевищите книжників, не ввійдете в Царство Небесне.» (Матей: 5-20)

Друга строфа – це пряме звернення поета-мислителя до «привабного миру»/світу для викривання його шкідливих/згубних впливів та наслідків на тілесне і душевне/духовне здоров'я людини та на її долю: **«О, привабний мир! Ти мені – океан, пучина./ Ти – морок, хмара, вихор, туга, сотанина»**. Перелік мирських пристрастей сугерує і необмеженість їхніх виявів як в кількості, так і в різноманітності форм. Дотримуючись певної етично-естетичної гармонії, в

наступних двох віршах другої строфи Сковорода відмічає вигоди душевно-духовної чистоти людини: **«Ця веселка прекрасна мені ведро блищить,/ Сердечна голубонька мені мир сповістить»**.

Якщо метафора «веселка прекрасна» визначає зовнішню красу людини, проймаючої світлом Правди, то метафора «сердечна голубонька» звертає увагу на її внутрішню красу – душевний мир, оснований на любові. Зовнішня блискучість людини гармонійно встановлює її в блискучість/красоту природи – великого космосу, а внутрішня піднімає людину до висоти духовної краси, як вісника миру в мікро- і в макрокосмосі.

Потрійне повторення дієслова в наказовому способі дії – прощай – в першому вірші останньої строфи набирає значення заклинання, яким поет-віруючий зрікається назавжди пристрастей, що спричиняють «печаль», але є і постійною «утробою»/джерелом породження інших вад: **«Прощай, о печаль! Прощай, прощай, зла утроба!/ Я встав на ноги, воскрес із гробу»**. Це рішення та її наслідок сягає глибокого символічного значення смерті та воскресіння Ісуса Христа.

Останні два вірші прояснюють дорогу до світла Правди – це вчення «Гілки Давидовської». Метафора вселяє ідею, що людина, спрямована цією дорогою, проросте в дерево, плоди якого зміцнюватимуть це світло: **«О, гілка Давидовська! Ти берег мені і кифа,/ Ти веселка, життя, ведро мені, світ, мир, олива»**. Христові вчення стали для поета-віруючого мислителя і постійним заняттям, і засобом визволення/спасіння від зла, і дорогою щасливого життя, і джерелом духовної насолоди та душевного спокою, і знаком визнання/оцінення перед родом/народом.

«Слово Христос вказує на характер місії Ісуса з точки зору християнства. Грецьке слово Христос є перекладом івритського Машіах чи арамейського Мешіах, тобто Месія і означає помазанник. Епітет **помазанник** вживався в стародавньому Ізраїлі у відношенні до царів і священників»(Вікіпедія).

Сковорода не прагнув стати ні царем, ні священником, хоча на останній чин його запрошували, а він був гідний цього. Сковорода прагнув і став плодотворним деревом «гілки Давидовської», плід якого – Тарас Шевченко – «...став володарем у царстві духа...» (І. Франко).

Григорій Сковорода зрозумів, як мало хто, Христове вчення: **«Поки у вас світло – віруйте у світло, щоб світла синами вам стати»** (Іоан:12-36).

І він став, насправді, сином світла!..

Юрій ЧИГА

З роси й води!

11 січня 2016 року 80-річний ювілей відзначає пан Іван Робчук, головний редактор журналу «Сурієль українська». З цієї нагоди щиро вітаємо ювіляра.

Летять літа, мов бистрі води,
І не вернути їх назад.
А ми не віримо сьогодні,
Що Вам уже – 80.

Хай нових літ ще буде безліч,
Без ліку радості й пісень.
Прийміть вітання найщиріше
В цей світлий і святковий день.

Дозвольте з ювілеєм привітати
І побажати щиро від душі
Багато щастя і добра багато,
Хай буде світлим кожен день в житті.

Хай негаразди, неприємність обминають,
Хай буде легко Вам вперед іти.
І словом добрим Вас завжди вітають
За те, що Вам вдалося досягти.

Бажаєм успіхів надалі у роботі
І якнайбільше творчих Вам натхнень,
Нехай минають завжди всі турботи
І хай приносить радість кожний день.

І хоч, мов журавлі ключем, летять літа,
Й поважний, славний вік вже на порозі,
Але Ви серцем й тілом молоді
Хоч юність повернути вже не в змозі.

Нехай калина щедро квітне у дворі,
І солов'ї щебечуть радісно, грайливо,
Щоб сонце завжди Вам сяло угорі
Й жилося добре, мирно і щасливо.

Редакція «Нашого голосу» приєднується
до вітань і щиро бажає ювіляру

На многії і благії літа!

Іван КІДЕЩУК

«У ПОШУКАХ ІСТИНИ» - ЗБІРНИК НА ПОШАНУ ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА АНТОФІЙЧУКА

(ЙОГО СЛАВНІЙ 61-й РІЧНИЦІ ПРИСВЯЧУЮ)

Для мене вислів «нести свій хрест» означає перед усім чесне, самовіддане й саможертвоне служіння справі.

Володимир Антофійчук

В особі вельмишановного професора Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича Володимира Антофійчука, українського вченого і педагога, мені пощастило відкрити людину особливої самовідданості, справжнього альтруїста, людину, яка вміє взірцево виконувати свої сімейні, професійні та громадські обов'язки і щиро любить свого ближнього, словом і ділом допомагає йому в духовному зростанні, зокрема студентській молоді, щоб забезпечити надійну зміну для нашого сучасного і майбутнього.

Про великі заслуги нашого увіляра (н. 13 січня 1955 р. на Україні) дізнаємося з чудового збірника «У пошуках істини» (Вид-во «Посвіт», Чернівці-Дрогобич, 2015 р.), присвяченого його 60-річчю, виданого під егідою Міністерства Освіти і Науки України та Чернівецького Національного Університету ім. Юрія Федьковича. Думками про цей збірник-скарбницю мудрості, одержаний у подарунок від мого щирого друга-ювіляра, хочу поділитися з нашими румунськими друзями, з якими у вельмишановного пана професора прекрасні дружні зв'язки – з учнями наших шкіл, в яких викладається українська мова, студентами українського відділу Сучавського університету «Штефан чел Маре», письменниками та представниками СУР-у, Посольства України в Румунії та недавнього Консульства України в Сучаві, що, на жаль, розснувалося, з представниками відділів культури та мерій українських громад, серед яких побував учений ЧНУ на культурних подіях, присвячених конкурсам рідної мови та декламування української поезії, презентаціям українських книг, на культурних заходах, приурочених Тарасові Шевченку, Ользі Кобилянській, Сильвестру Яричевському, Денису Онищуківі, ювілеям українських часописів Румунії і журналу «Наш голос» тощо. Все згадане мною – це тільки скромна частина всієї праці та співпраці професора Антофійчука із своїми однокровними Румунії та українськими і румунськими колегами-викладачами Сучавського університету, які у Вітальнім слові, підписаним Анджелою Робу та Дорелом Финару, вважають свого друга з ЧНУ

«хрестоносцем ідеї українства», що удостоєний 2005 р. званням його Почесного Доктора, ототожнює з українською секцією, де віддано працює, видаючи підручники і антології для студентів цього відділу, щоб своїм внеском допомогти збереженню української ідентичності на підставі вивчення рідної мови, літератури і культури. Крім цього, палкий патріот-україніст одночасно є щирим другом румунів та румунської культури. Він, підкреслюють Анджела Робу та Дорел Финару, є і «зразковим представником європейської людини» нашого століття, «завдяки йому і ми краще зрозуміли сьогodнішню святу боротьбу українського народу за виявлення його національної та культурної ідентичності». Отже, видатний учений і педагог професор Володимир Антофійчук невтомною працею на кафедрах ЧНУ та Сучавського університету, своїми науковими монографіями, виданими посібниками, статтями старається прихилити з шевченківською любов'ю учнівську та студентську молодь, український народ, до якого часто звертається радіо-телепередачами, або зустрічами на різних заходах днів української культури, що проводяться на Україні чи у Румунії, національними та міжнародними симпозиумами, організованими сусідніми країнами, щоб викликати у нас всіх усвідомлення українського світу, дідівської і прадідівської мудрості та віри, щоб збагнути, хто ми є і чий ми діти, як навчає Тарас Шевченко, щоб допомогти своєму українському народові відшукати красу і божественну благодатність його рідної української мови та культури, його ідентичність і колишню велич та гордість Київської Русі і Гетьманщини, допомогти йому у пошуках істини.

На нашу взаємну радість, з нагоди дня народження професора Володимира Антофійчука, члена Національної спілки журналістів України (2011) і члена Національної спілки письменників України (2014), удостоєного багатьма преміями та грамотами (званням Відмінник освіти України – 1908 р., науково-академічною премією ім. Омеляна Поповича – 2003 р., премією ім. Івана Бажанського – 2011 р., знаком «За наукові досягнення» – 2010 р., медаллю «Будівничий України» товариства «Просвіта» – 2013 р., премією ім. Ольги Кобилянської – 2015р. тощо), представляємо цю цінну працю «У пошуках істини», присвяту його життю і творчості, щоб кожний з нас задумався над самим собою, відчув душею і серцем, наскільки

служимо ми своїй матері і праматері Україні, своєму родові і своїй рідній мові.

Перша частина цінного збірника з латинською символічною назвою «De Noster Heros / Ювілярії» містить вітання Посольства України в Румунії, представлене Надзвичайним і Повноважним Послом Теофілом Бауером, вітання академіків Миколи Жулинського, Миколи Сулими, Сергія Гальченка і Геннадія Ноги, Наказ/вітання Степана В. Мельничука, ректора ЧНУ, вітання від побратимів Кафедри української літератури, науковців та письменників-друзів по перу і список «Вибраної бібліографії» про творчість ювіляра, підготовлений Михайлом Зушманом, директором Наукової бібліотеки ЧНУ, в якій перчислюються наукові монографії автора, десятки підручників та посібників для студентів ЧНУ і Сучавського відділу, ряд книг, упорядкованих і редактованих ювіляром, та поверх сотні наукових статей. Все це – тільки частина з подвижницької праці «De Noster Heros / Нашого Героя»-ювіляра.

Про всі ці здобутки і їхню цінність пишуть вельмишановні колеги по кафедрі, декан Борис Бунчук, продекан Олександр Попович, які, між іншим, уточняють, що професор В. Антофійчук «своїми ідеями продовжує розвивати наукові традиції попередників на посаді завкафедри професорів В. Лесина, Г. Сінченка, Б. Мельничука, доцентів А. Добрянського і М. Юрійчука, утворює одночасно нову школу досліджень, пов'язаних з трансформацією євангельських сюжетів та образів, з розвитком української літератури в Румунії, історією буковинського письменства тощо». Добрий друг ювіляра Василь Джуран згадує ще одну із його прекрасних рис, а саме закоханість в природу Буковини. «Буковина для професора Антофійчука, – підкреслює він, – фізично і духовно – єдина, як і для О. Кобилянської, що народилася в Гуморі, дитячі і юні роки провела в Сучаві та Кимполунзі, а дожила свій вік у Чернівцях. Наш ювіляр сьогодні подорожує цим шляхом в протележному напрямі – з Чернівців до Сучавського університету, де працює, але не забуває подорожі О. Кобилянської до Гумору та Кимполунгу, українськими селами Молдовіці та Арджелу, щоб готувати сьогодні із своїм другом І. Кідещуком двомовну книгу-альбом «Румунія в житті і творчості Ольги Кобилянської».

У свою чергу, редакція «Нашого голосу» у дружньому есе вітає нашого ювіляра, що вміє жити за

сковородинівським принципом любові: «Любов викликається з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю», відзначаючи його університетську і позауніверситетську діяльність на землі Румунії, робочі стосунки із студентами, викладачами, письменниками та науковцями нашого краю, участь з науковими доповідями на міжнародних симпозиумах Бухареста і Клузу, друкування в українській пресі Румунії статей, що «надають нашій періодиці місткішої змістовності, урізноманітнюють її проблематику, додають їй престижу». З цієї точки зору дуже цікавою є стаття І. Кідещук «Володимир Антофійчук як професор Сучавського університету „Ştefan cel Mare“, в якій уперше вичерпно наведені заслуги шановного ювіляра в період 2000-2015 років праці в Сучавському університеті, звідки він намагається прокласти духовний, європейський місток співпраці між ЧНУ, Сучавським, Клузьким та Бухарестським університетами.

Внески професора Антофійчука до румунської україністики у даному збірнику відзначають Ярослава Мельничук («Володимир Антофійчук та його дослідження українського письменства Румунії»), Іван Кідещук у вищезгаданій статті, Іван Ребошапка у рецензіях про перевидання праці Сильвестра Яричевського про Тараса Шевченката про авторський університетський посібник з української літератури, виданий у Сучавському університеті. У своєму інтерв'ю з ювіляром «Жнива... на старий новий рік» Валентина Мацерук відзначає, що видатний учений і професор ЧНУ Володимир Антофійчук вважається «новатором в літературознавстві» як дослідник «впливу Біблії на українську літературу». Цю Антофійчукову новаторську тему розглянули Ігор Набитович («Володимир Антофійчук – дослідник біблійних мотивів в українській літературі»), В. Мовчанюк («Святі почуття, закладені в молитву...»), Любов Василик («Шукаю Бога в небесах...»), Іван Кідещук («Тисячоліття української літературної молитви»), маючи на увазі проникливі коментарі у працях самого Володимира Антофійчука («Євангельський контекст української прози ХХ-го століття» та «Християнський контекст поезії Бориса Олійника» тощо) і відзначаючи, що автор, «студіюючи «літературні євангелія», здійснює «їх образну семіотичну систему».

(Продовження на 14 с.)

Володимир Антофійчук біля погруддя Тараса Шевченка в бухарестському парку Херестреу

«У ПОШУКАХ ІСТИНИ» – ЗБІРНИК НА ПОШАНУ ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА АНТОФІЙЧУКА

(Продовження з 13 с.)

Релігієзнавець Ігор Набитович з Люблінського Університету доказує, що професор Антофійчук створив «особливо цілісну як теоретико-літературознавчу, так і історико-літературну концепцію функціонування та трансформації тематично-образної системи Біблії в українському письменстві», а Іван Кідецьук зазначає, що в цінній монографії Антофійчука «Євангельські образи в українській літературі ХХ століття» уперше в українському літературознавстві здійснено аналіз новозавітних образів, архетипів та їх адаптації на національному ґрунті. У своєму висновку Ігор Набитович підсумовує, що Антофійчукова істина про «семіотико-семантичний код Біблії, її ідейно-естетичну наснаженість» як факт та фактор – це «осмислення української історії, духових та духовних прагнень українців». Особливу вартість монографії «Євангельські образи в українській літературі ХХ століття» відзначають і дослідники львів'янин Василь Будний («Інтерпретація вічного») та одеситка Валентина Саєнко («Системне дослідження новозавітного сюжетно-образного матеріалу»), підкреслюючи, що професор Антофійчук розглядає «стрижневі проблеми, які домінують у літературній рецепції біблійного матеріалу впродовж усього ХХ століття», та визначає «широкий спектр теологічних джерел і їх наукових інтерпретацій, що дало змогу вмотивовано і переконливо дослідити раніше замовчаний пласт української культури».

У другому і третьому розділах ювілейного збірника розглядаються питання теорії літературознавства та історії літератури, наведені статті вписуються в зусилля сучасних дослідників доповнювати різні прогалини червоної стихії на Україні відносно релігії та історичної істини («Переклад, розуміння і тлумачення Святого Письма як аспекти дометодологічного періоду біблійної герменевтики в давній українській літературі», – Наталія Левченко), міфологічних та легендарних традицій в новій системі цінностей («Аксиологія традиційних структур в літературі», – Анатолій Нямцу), художніх внесків деяких членів розстріляного покоління (М. Вороний, Є. Маланюк та О. Теліга) в європейський символізм («Український поетичний ноктюрн в інтермедіальних проєкціях європейського символізму», – Зоряна Лановик та Мар'яна Лановик) і ін., версифікаційні аналізи прозолирики Царівни української літератури («Особливості ритму прозової лірики Ольги Кобилянської», – Олена Романиця), версифікаційна

паралель між І.Франком та Л.Українкою («Іван Франко та Леся Українка: порівняння версифікаційних систем», – Борис Бунчук). Цікавими для історії української літератури можна вважати праці на теологічно-літературні теми архієпископа Ігоря Ісиченка («Мучеництво Святих Бориса і Гліба – архетипний сюжет українського письменства»), Юрія Пелешенка («Українська тематика в Білорусько-Литовських літописах»), Олени Матушек («Дискурс влади в проповідях чернігівського архієпископа Лазаря Барановича»), Теофіла Рендюка («Невідомі аспекти щодо Євангелія, виданого гетьманом України Іваном Мазепою та господарем Валахії Констянтином Бринковяну») і ін., а також статті з української фольклористики Василя Івашківа («Актуальні питання з української фольклористики в осмисленні Пантелеймона Куліша – 1840/1850 рр.»), Ігоря Набитовича («Мітологічно-ритуальна структура і тваринний епос як архітектонічний ключ до історичної повісті І. Франка «Захар Беркут», передчуття модерністського *sacrum*»), Валентини Чолкан («Ритуальне значення води та роси у святі Купайла») чи із шевченкознавства Ольги Меленчук («Шевченкознавство перших десятиріч ХХ ст.: роль академіка Єфремова»).

Науковий збірник «У пошуках істини», виданий на пошану професора Володимира Антофійчука, вміщує і короткий розділ «Вектори компаративістики на пограниччі літератур і культур», в якому розглянуто теми фольклору, музики, перекладів та зовсім «не тенденційну», але, на жаль, справедливую статтю академіка Миколи Сулими про страждальницю мати-Україну «Ніколи ми не будемо братами...» (Образ України й українця в сучасній російській літературі), з «виваженими думками», до яких сьогодні в Росії ніхто не прислухається, зауважує автор в пошуках істинної любові.

Отже, ювілейний скарбник мудрості у вміщених у ньому пошуках істини літературної, релігієзнавчої або етнологічної чи імагологічної спонукує і пошуки власної істини кожного із нас, української національної істини та самосвідомості, української ідентичності і державності, спонукуючи всіх ближніх, зокрема росіян жити у мирі і любові так, як годиться всім народам світу під синім небом.

З румунської сторони виражаємо щирі вдячність професорові Володимирові Антофійчукові за настільки мудрого посередника шукання істини і бажаємо йому багато здоров'я, щастя і нових успіхів. La mulți ani! На многая літ!

НЕ ЗАБУДЬМО КИЇВСЬКОГО МИТРОПОЛИТА РУМУНА ПЕТРА МОГИЛУ

У церковному календарі Румунської Православної Церкви 22 грудня – день святого єрарха Петра Могили – Київського митрополита, а в українському православному календарі – 3 січня (за старим стилем).

Митрополит Петро Могила, син молдавського володаря Симеона Могили, був однією з найвидатніших постатей в історії Православної Церкви в Україні. Він відмовився від блискучої політичної кар'єри в Польщі, яку йому забезпечували родові зв'язки, освіта та вроджена інтелігентність, і присвятив себе служінню Богу. В 1627 р. молодий Петро Могила прийняв чернецтво у Києво-Печерському монастирі і за свої виняткові здібності удостоївся того ж року бути обраним архимандритом цієї давньої святині Української Православної Церкви.

Очоливши 1633 року Київську митрополію, Петро Могила приділив велику увагу впорядкуванню церковного життя, яке занепало за роки безправності та утисків. У часи його перебування на митрополичій кафедрі відбувся важливий Собор 1640 року, який підтвердив соборний устрій Української Православної Церкви. Відбувалися також єпархіальні собори. З братствами митрополит підтримував тісні зв'язки. Прагнучи зміцнити силу церковної організації, він підніс владу митрополита і єпископів на дуже високий рівень.

Митрополит Петро Могила відновив тісні зв'язки з православними церквами Сходу, зокрема з Константинопольським Патріархатом. На патріаршому престолі у Царгороді перебував тоді Кирило Лукаріс, який особисто знав і цінував київського митрополита. Він надав Петрові Могилі звання екзарха з широкими повноваженнями. Таким чином, Київська митрополія вийшла з ізоляції, в якій вона перебувала довгі роки під чужою владою.

Значні здобутки тієї доби в галузі освіти, богословської науки, тоді ж було упорядковано богослужбовий чин. У 1631 році, будучи ще архимандритом Києво-Печерського монастиря, Петро Могила заснував при ньому богословно-філософську школу і невдовзі після того об'єднав її з школою Богоявленського братства. Об'єднана школа дістала на честь свого засновника назву Києво-Могилянська колегія, а пізніше стала академією. Петро Могила вивів її на рівень найкращих вищих шкіл Заходу. Упродовж XVII-VIII ст. Києво-Могилянська академія була осередком освіти не тільки для України, але й для всіх православних слов'ян. За Петра Могили, завдяки праці професорів

колегії та її учнів, розквітла православна богословська наука. До скарбниці богословської літератури увійшов твір «Православне сповідання віри», який став основою догматиків богослов'я в духовних школах православного Сходу і затверджений Собором 1640 року у Києві і ухвалений східним патріархатом.

Митрополит Петро Могила дбав про упорядкування богослужбових книг. Особливо цінні його «Требник» і «Служебник», де збережено особливості богослужбових чинів Української Православної Церкви та надано цілий ряд відправ, відомих лише в Україні. Завдяки активній підтримці митрополита Петра Могили, до циклу служб Великого посту було введено чин Пасії, на згадку і прославлення страждань Христових. Всі видання книг здійснювалися в Києво-Печерському монастирі, де діяла друкарня Петра Могили.

За часи митрополита Петра Могили було реставровано святу Софію у Києві та церкви Трьох Святителів і Спаса у Берестові.

Митрополита Петра Могилу звинувачували у прихильності до унії. Він справді підтримував зв'язки з уніатами, намагався знайти з ними спільну мову, шукав можливості знайти порозуміння, відновити церковну єдність, але ніколи він не думав на підпорядкування православних Риму. Вірний православію, Петро Могила мріяв про власний Український Патріархат, що згодом зв'язав би Схід і Захід, не потрапивши в залежність ні від одного, ні від другого. Золота доба митрополита Петра Могили закінчилася його несподіваною смертю 1 січня 1647 року. У своєму заповіті, написаному незадовго до смерті, визначний український патріарх ствердив свою вірність православної вірі такими словами: «У святій вірі, в якій народився, виховався із волі і ласки Божої достоїнство митрополиче, недостойний, на собі маю, в ній уже хочу вік свій закінчити, стати перед великого Господа мого».

Протягом 14 років свого митрополичого правління Петро Могила зробив так багато, що, за словами видатного історика М. Грушевського, «залишив нестерту печать свого духа на всю далеку історію Української Православної Церкви.»

Дорогі українці! Як нам тепер приємно споминати молдованина (румуну) Петра Могилу, єрарха УПЦ, та Паїсія Величковського, єрарха-українця, який поставив «на ноги» чернецтво в Румунії, у монастирі Нямцу.

Підготував Юрій ЧЕГА

Михайло Гафія ТРАЙСТА

ПРЕЗЕНТАЦІЯ АНТОЛОГІЇ «УКРАЇНСЬКИЙ АВАНГАРД»

Духовний бенкет

12 грудня 2015 р. в осередку Бухарестської організації Союзу українців Румунії відбулася літературна зустріч з письменником Лео Бутнару з Республіки Молдови, головою Кишинівської асоціації письменників. З цієї нагоди відбулася презентація антології «Український авангард» (поезія, маніфести, есе та образотворче мистецтво), у перекладі Лео Бутнару.

У заході взяли участь представники Спілки письменників Румунії: письменники Аурел Марія Барос, голова філії прози, Лінда Марія Барос, Ніколае Стан, Кетелін Кодру, Даніела Трандафір, Флорін Попеску – головний редактор журналу «Літературний та художній Бухарест», Аурел Штефанак – директор видавництва Тіпо-Молдова та редактор антології; українські письменники Румунії: публіцист Іван Кідешук, отець Корнелій Ірод, Михайло Михайлюк – головний редактор «Українського вісника», Микола Корсюк – головний редактор дитячого журналу «Дзвоник» та один з найкращих знавців української літератури, в тому числі й авангарду, Михайло Гафія Трайста – організатор та модератор цієї літературної зустрічі, історик та романіст Теофіл Рендюк – радник-посланник Посольства України в Румунії; представники та члени Союзу українців Румунії та інших культурних установ, студенти та любителі поезії.

Захід було знято національним телебаченням TVR 1 і представлено в рамках телепередачі «Conviețuire».

Наприкінці цього духовного бенкету письменник Михайло Гафія Трайста, заступник голови Союзу українців Румунії, привітав автора антології, подякував йому від імені голови союзу Миколи Мирослава Петрецького, і вручив диплом від Союзу українців в Румунії за підтримку і популяризацію української літератури в світі.

Подарунок для румунського читача

«Антологія українського авангарду» – це дорогоцінний подарунок для румунського читача, який цінує авангард нашої країни – один з найважливіших європейських авангардів, що дав напрямок в світовій культурі через таких відомих представників, як Константін Бринкуш, наприклад, чи поети, які розпочали дадаїзм. Румунський читач повинен знати, що поряд з нашим авангардом існує і український авангард, який до цих пір був абсолютно

невідомий в Румунії, і, на жаль, дуже мало відомий в Україні.

3 листопада 1937 український авангард був обезголовлений, було розстріляне ціле покоління української культури, але незалежно від часу, що пройшов, чи пройде, сучасний поет повинен бути солідарним з його колишніми побратимами по перу.

У мірі, в якій ми, румуни, змогли вчинити правосуддя для наших побратимів по перу, я думаю, буде відчуватися в Києві і скрізь, де живуть українці. Це був мій жест дружби для того, щоб долучитися до пізнання драматичної історії наших сусідів, яким ми бажаємо кращого майбутнього, ніж те сьогодні, затьмарене агресією сусіда. Передмова, яку я написав до антології, це мій маніфест і моя солідарність з Україною. Я написав її дійсно так, як пишу свої найкращі тексти, – страждаючи, – заявив Лео Бутнару для телеканалу TVR 1.

«Український авангард», на думку Івана Кідешука, «це антологія, яка вперше представляє феномен українського авангарду у світлі правди й любові до мистецтва. Про це свідчать антологічні зразки...» (поезія – 34 автори, пародії авангарду – 6, маніфести і статті-програми – 6 та десятки ілюстрацій, фото – 56; три сторінки фотокопій візуальних поем).

«Український авангард» – це дуже особлива антологія, що приносить нові бачення в мистецтві і літературі, а також пропонує нові метафори модернізму. Це книга про історичну та художню правду, яка повинна знаходитися на всіх книжкових полицях наших бібліотек.

Михайло Гафія Трайста: «І на сторожі біля них поставлю слово»

Антологія «Український авангард» – це книга, присвячена Голгофі української літератури, покоління, розстріляному 3 листопада 1937 року, коли в таборі на Соловках було знищено майже всю українську еліту. Кремль вважав письменників «інженерами душ», які повинні були відмовитись від національних інтересів свого народу, і в той же час пригнічував діяльність всіх письменницьких організацій, які існували в той час.

Заснована в 1934 році сталінським режимом Спілка радянських письменників України публікувала тільки твори авторів, які прославляли Сталіна і більшовицьку партію. Проте в 1933 році Павло Тичина написав вірш «Нас партія веде». Таким

чином, Максима Рильського, Володимира Сосюру, Миколу Бажана, Андрія Малишка, Андрія Головка не можна назвати «інженерами душ», а «міліціонерами душ», як назвав їх в 1934 році Григорій Косинка, теж розстріляний 15 грудня того ж самого року.

Придушення інтелігенції фактично є спільною рисою усіх тоталітарних режимів. Як і гітлерівський, сталінський режим, досягнувши влади, прагнув знищити демократію. Різниця між ними в тому, що гітлерівський режим явно проявляв свої цілі, як безжальне винищення євреїв і ставлення Гітлера до людей з обмеженими можливостями, яке позичає від нього і сталінський режим.

У передмові до антології автор представляє специфіку українського авангарду та проблеми, з якими він зіткнувся, серед яких найбільш важливою була лінгвістична ідентичність та функціональність модерної української мови, що протягом багатьох століть, була приниженою і відстороненою російськими імперіалістами.

Критик Віссаріон Белінський, охороняючи російську культуру від українських впливів, говорив з великою ненавистю про «хохолський патріотизм» Тараса Шевченка, який написав два наклепи, один проти царя, а другий проти цариці.

На думку Белінського, не могло бути і мови про українську націю. Вважаючи українців лише плем'ям, яке може мати тільки народні пісні та фольклор, але ні в якому разі не може мати поетів, бо поетів мають тільки великі нації.

Київська мова, – пише Лео Бутнару, – вимагала оновлення, і цю річ чудово розуміли модерністи і авангардисти, і почали великий процес відновлення української мови.

«І на сторожі біля них поставлю слово», – писав Тарас Шевченко в одному зі своїх пророчих творів. І ось, біля світлої пам'яті українського авангарду, сьогодні поставив своє слово славнозвісний письменник Лео Бутнару.

Лео Бутнару: «Безсмертні авангардисти»

«Авангардисти були великими патріотами. Якщо було сказано, що авангард тільки руйнує, то вони будували. Будували українську мову. Михайло Семенко створив понад 700 слів, не зайшли всі в українську літературну мову, але деякі залишилися, багато інших створили по 1200 слів, як Павло Тичина та інші. Вони усвідомили небезпеку плутанини української мови з російською. Українська мова є енергійною мовою, але, на жаль, були часи імперіалізму, який домінував в обох сторонах, в тому

числі і в Румунії. В ті жорстокі часи піднімалося питання: вони українці, чи малоросіяни? Вони були хоробрими. Потім переслідуваними і вбитими. Розстріляне покоління. 3 листопада 1937 ціле покоління української культури було просто ліквідовано. Це вбивство не достатньо відоме. Голодомор відомий, а цей злочин чомусь мало відомий.

Я був вражений допомогою колег, тому що я тільки читач і слухач української мови, до якої моя любов почалась з шевченкового «Заповіту»: «Як умру, то поховайте/ Мене на могилі...»

Я багато подорожував по Україні, особливо в останні роки, був тричі в Криму і написав два подорожні щоденники про Крим і Волинь. Я тремтів, коли бачив, як повертаються імперіалісти і знову починають з «Малоросією», як колишні члени Державної Думи РФ приходять з новою пропагандою, і як організувався фестиваль «Волошин». На жаль, Кримська влада цю драму не передбачила, але вона була майже зрадницькою, та Господь великий, і Крим може повернутися до України.

Велике вам спасибі за цю зустріч, бо ми не повинні забути цих творців. Вони безсмертні! Поволі, поволі їх буде виявлено. Україну зараз відволікають різні проблеми від важливих елементів культури, Україна повинна протистояти російським нападам, але, коли настане спокій, вона перечитає своїх класиків і введе їх у світ, бо вони заслуговують, як каже Аурел Штефанак, видавець цієї антології, який прочитав її кілька разів. Український авангард, разом з румунським та російським є одними з найсильніших авангардів Європи, і в цьому контексті я дякую моєму другу Михайлу Гафії Трайсті, що також сприяв цим проектам, за те, що публікує твори авангарду в журналі «Mantua lui Gogol» і за те, що зумів організувати цю зустріч».

(Далі буде).

Василь КОСТИК, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

«Встань, Шевченку, пробудися!»

Слова цієї пісні я пам'ятаю з раннього дитинства. Її особливо любив виконувати мій тато, який співав у церковному хорі, на весіллі чи інших урочистих заходах, навіть (нібито – В.К.) не підозрюючи, що за озвучення цієї пісні за радянської влади можна було поплатитися особистою свободою.

Встань, Шевченку, пробудися! (2)
На свій нарід подивися! (2)
Встань, Тарасе! Встань, Богдане! (2)
Повставайте всі гетьмани! (2)
Як твій нарід тут бідує, (2)
Він по тюрмах голодує. (2)
Він по тюрмах вдень і вночі, (2)
Віплакає свої очі. (2)

Пісня «Встань, Шевченку, пробудися!» очевидно була створена і поширена на Буковині під час окупаційної влади, десь всередині ХХ століття, коли не одного справжнього патріота було за неї закатовано. Текст цього твору і сьогодні побутує в селі Веренчанка Заставнівського району Чернівецької області, і ще буде актуальним, на наше глибоке переконання, довгі роки.

Український народ буде завжди по-особливому вшановувати свого Пророка: і в 300, і в 500, і в 1000 років, і в подальші віки від дня народження Великого Кобзаря. До тих пір, поки буде користуватися живою розмовною мовою.

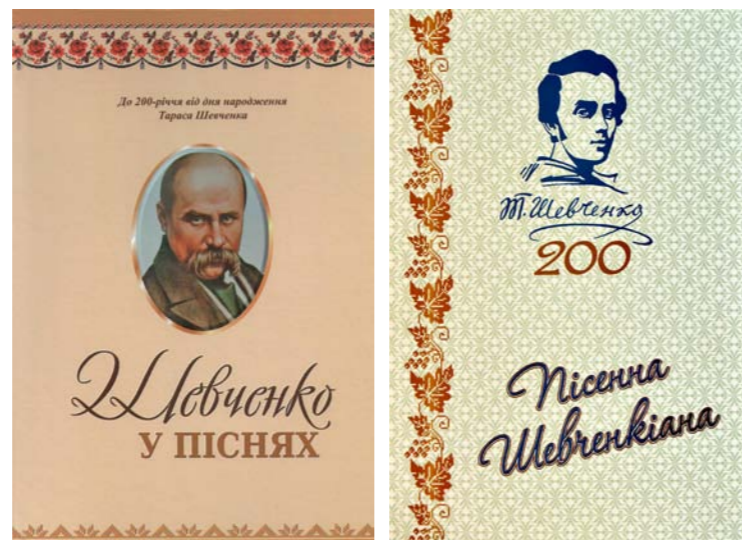
Минулого року усе прогресивне людство відсвяткувало 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. До цієї пам'ятної дати науковці, митці, фольклористи написали чимало праць, влаштували концерти, упорядкували та видрукували фольклорні й мистецькі збірники.

Буковинці по обидва боки українсько-румунського кордону також долучилися до цієї почесної справи і випустили одразу дві книги. Спочатку у 2013 році у Чернівцях побачила світ «Пісенна Шевченкіана» (видавництво «Букрек»). Упорядкувала це яскраве видання відома за багатьма працями, книгами літературознавець О. М. Івасюк. Довкола випуску цієї музичної антології організувався справжній тандем,

адже передмову до нього, під назвою «Шевченко і музика», написала відома буковинка, письменниця Софія Майданська. Збірник складається з трьох частин. У першій – «Пісні на слова Т.Шевченка для голосу» – вміщено тексти на музику М. Лисенка, Г. Гладкого, П. Чайковського, Д. Крижанівського, Б. Підгорецького, Я. Степового, К. Стеценка, С. Людкевича, Д. Січинського, В. Барвінського.

У другій – «Хорові твори на слова Т. Шевченка», на музику Д. Роздольського, С. Воробкевича, Г. Топольницького, Ф. Колесси, А. Кос-Анатольського.

Третя частина – «Твори, присвячені Т. Шевченку». Тут вміщена кантата для мішаного хору в супроводі фортепіано «Шевченкові» (музика К. Стеценка, слова К. Малицької, літературна редакція М. Рильського), а також твір «Чернеча гора» (музика Б. Лятошинського, слова Є. Фоміна).

Другий ювілейний літературно-мистецький і фольклорний збірник має цілу історію своєї появи. Задум створення книги «Шевченко у піснях» давно виношували знаний в Україні та Румунії кіцманський композитор і фольклорист Кузьма Смаль та відомий український письменник і фольклорист з Румунії Іван Кідещук. Трохи згодом до упорядкування книги долучився доцент кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, композитор і диригент, фольклорист Андрій Плішка.

Ґрунтовну передмову «Слово-пісню Шевченка тільки серцем слухаєш» до збірника «Шевченко у

піснях» написав Іван Кідещук. Збирачі-упорядники текстів пісень розмістили їх у трьох розділах книги. Перший розділ отримав назву «Українські народні та авторські пісні на слова Тараса Шевченка». Він найбільший у виданні, адже тут представлено 88 творів. Серед них є пісні на музику А. Плішки («За байраком байрак», «Учітеся, братимой!», «Подивлюся, аж світає»), Ю. Паращинця («Червона калина») та Г. Баєтул («Гиля, гиля, сірі гуси»). Принагідно хочемо зауважити, що варто було до кожної пісні вказати, чия музика: народна, чи конкретного композитора, бо не всі українці знають такі деталі постановки цих пісень.

Другий розділ – «Українські народні та авторські пісні про Тараса Шевченка» – містить 20 пісень. Серед них : 6 українських народних пісень та 14 авторських на слова В. Перепелюка, В. Сімейка, Д.Жмундуляка, Л. Любарської, У. Кравченко, А. Гопкало, Ю. Шкрумеляка, І. Кравченко, Л. Навроцького, П. Конопацького, В. Кулик, О. Кониського, М. Рильського, С. Будного та на музику В. Перепелюка, К. Смаля, М. Гайворонського, А. Плішки, П. Конопацького.

Третій розділ – «Українські народні та авторські пісні з Румунії про Тараса Шевченка» – для нас найоригінальніший, оскільки тут представлено 11 авторських пісень («Безсмертний Шевченків день», «Тарасове свято», «Шевченкові дороги», «Шевченковий день», «Ним Шевченко би радів», «В день Шевченка», «Залюбилася в Шевченка», «Тарас Шевченко», «Як народився на Україні», «Який день прекрасний», «Хай Тарас вічно живе»), слова і музику до яких написав український поет і композитор з Румунії М. Волощук.

Ошатна збірка «Шевченко у піснях» була видрукувана за фінансової підтримки СУРУ та його голови Степана Бучути, за що упорядники І. Кідещук та А. Плішка складають йому щирі подяку. Книга була завершена і тиражована у Сучавському видавництві «Лідана» (Румунія, 2014 рік), однак технічну редакцію і підготовку до друку (до речі, обох книжок: і «Пісенної Шевченкіани», і «Шевченко у піснях» – В.Костик) здійснено в Чернівецькому видавничому домі «Букрек», за сприяння його директора Дарини Максимець, якій І. Кідещук щиро вдячний. Шкода тільки, що ані Кузьма Смаль, ані Андрій Плішка не дочекалися виходу книги, дочасно відійшовши-відлетівши, як народна пісня, в інші світи. Пам'яттю про них буде книга «Шевченко у піснях», а авторам-упорядникам обох збірників (О. Івасюк, С. Майданській та І. Кідещуку) – шана від усіх українців.

Іван РЕБОШАПКА

Сонет-подяка

За Вашу думку, Юрію Палвіш,
Що я – мов загадкова знань гора, –
У чому бо й невпевненість моя, –
Як відповідь – оцей Вам вдячний вірш.

З Полян, з високих СХОДІВ долина
Проникливий, мов з міді злитий вірш,
Тому що, може, звідти Вам видніш,
Чим варті побратимські діла.

Мій труд, – гадаєте, – служив Вам за науку,
Але ж поезії найтоншу штуку
Ще при народженні Господь подарував,

І незвичайний Ваш талант завирував, –
Хореєм, ямбом, ритмом, рими грою, –
Серед усіх нас й стали Ви самим собою.

На розмові

Юрій Павліш і Степан Бучута на святкуванні 65-річчя від заснування «Нового віку»/«Вільного слова»
Фото Володимира Антофійчука

Поправка

Автором статті «Шевченко у піснях», надрукованої в № 257 «Нашого голосу» на с.18-19 є **Йосип Палятинський**, а не Василь Костик, як помилково вказано в журналі.

Іван РЕБОШАПКА

УКРАЇНКА БУХАРЕСТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ – ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ РУМУНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ (XVII)

Її післявоєнні мовознавчі здобутки

(Продовження з № 258)

Професорові Бухарестського і Едмонтонського університетів Миколі Павлюкові та науковому співробітнику Інституту мовознавства і головному редакторові газети «Curierul ucraïnean» Іванові Робчуківі з нагоди його 80-річчя присвячується

У прямій відповідності з наміченими від імені Асоціації славистів Румунії, як відзначалося у попередній статті даної рубрики, професором-русистом Бухарестського університету Емілем Врабіє завданнями румунських славистів у галузі діалектології почали складатися щорічні плани польових обстежень слов'янських говорів Румунії членами кафедри російської мови та кафедри слов'янських мов бувшого бухарестського філологічного факультету. Чеськими банатськими говорами зайнялися викладачі Тіберіу Плетер і Доріна Добріцою-Александру, словацькими з Банату – Сільвія Ніце-Армаш і «патріарх» румунської словакістики Панделе Олтяну (який уважав говір пословачених українців села Перегул Марє (Німецький Перег) – горняцько-словацьким), польськими із небагатьох сучасних поселень – «патріарх» румунської післявоєнної полоністики Іон Константін Кіцімія і його бувша студентка Елена Дебов'яну в співпраці з викладачем із Польщі Гоголевським, болгарськими з Банату та з-під Бухареста – Златка Юфу і Марія Завера та викладачі з Болгарії, які працювали на бухарестській кафедрі славистики, сербськохорватськими з Банату – Віктор Веску, Дорін Ґемулеску, І.Беріч та інші, а українськими – Микола Павлюк. Найобширніше, систематично і найдовше обстежувались українські говірки – як найчисленніші з-поміж усіх слов'янських Румунії, розповсюджені на Буковині, у Мараморощині, Банаті та Добруджі.

Літом 1959 року, «озброєний» відповідними програмами¹, разом з нині покійними завідувачим українського колективу Костянтином Драпакою (який цікавився передусім шкільництвом – як тодішній генеральний інспектор румунського міністерства для українських шкіл Румунії) та молодим тоді асистентом Стеліаном Яцентюком-Ґруєю, який, як справжній фразер, представлявся місцевим сільським властям не як викладач університету, а як кореспондент органу ЦК Румунської комуністичної партії «Scântea» («Іскра»), чим психологічно приголомшував їх, Микола Павлюк вперше об'їздив кілька гуцульських поселень Сучавщини. Восени 1960 р., коли я тогорічний випускник тільки що був призначений працювати на кафедрі, Драпака (вважаючись, за його ж словами, «уже старим і перевтомленим для поїздки») порекомендував мене для цієї справи, і ми втрійох з Павлюком та Яцентюком обстежили кілька інших гуцульських сіл, що за Кимполунгом. Микола Павлюк ретельно записував діалектні матеріали за вищезгаданими програмами, я цікавився питаннями фольклору,

а Стеліан Яцентюк, який нетактовно поведився з народними виконавцями, а до того і любив «блиснути» перед будь-ким, як тільки виконавець починав диктувати пісню (магнітофонів тоді ще не було, фольклорні матеріали *записувались* рукою на папері), він зразу кидав: «А я знаю кращий текст цієї пісні», що зовсім знеохочувало виконавця, і він, фактично знітений («...но, то коли знаєте май файно від мене...»), «затинався», і вже нічого не можна було дізнатися від нього. Починаючи з наступного року, я з Миколою Павлюком до 1974 р. (коли він переїхав до Канади) систематично обстежили всі банатські українські села та присілки і багато добруджанських. Після 1974 р. я вже сам, навіть повторно і то спеціально чи принагідно (як голова бакалавреату, з нагоди шкільних спеціалізацій, студентської практики чи навіть сімейних канікул) проводив фольклорні польові обстеження у всіх чотирьох зонах українських поселень Румунії. А оскільки фольклорні матеріали зреалізовані на мові різних українських говорів, які я навіть засвоїв, то питання української діалектології були мені дуже відомі, і в цій галузі я дечого і допрацював.

Слід відзначити, що окрім досконалого обізнання з українськими марамороськими говірками, які становили тему його кандидатської дисертації, захищеної 1958 р. в Харківському університеті, Микола Павлюк зібрав до 1974 р. з решти зон з українським населенням Румунії багатющі діалектні матеріали, які використовував, використовує й зараз у своїх наукових зацікавленнях.

Ми вдвох з ним певний час тісно співпрацювали з тодішнім славистичним сектором Бухарестського інституту лінгвістики у тому смислі, що його завідувач Георгіє Болокан позичав нам єдиний їхній магнітофон з тією умовою, щоб здавати у створений ним і науковими співробітниками Іваном Робчуком, Корнелієм Реґушем та В.Нестореску між 1962-1965 рр. інститутський *Фонограмний архів слов'янських говорів Румунії* зареєстровані нами на магнітних лентах фольклорно-діалектні матеріали, де вони зберігаються і по цей день, не будучи, на жаль, ніким використовувани, бо відповідного сектора вже давно немає.

Як правило, українські говірки Румунії становили теми дипломних робіт наших випускників-уродженців того чи іншого українського села або теми науково-методичних робіт для здобуття педкадрами найвищого, I-го викладацького ступеня, керовані після 1974 р. виключно Іваном Ребошапою². Деякі з випускників бухарестського українського відділення

згодом оформляли свої дипломні роботи для їх публікації, як, наприклад, Юлій Лазарчук – роботу про прізвиська, власні імена та прізвиська жителів марамороського села Луг над Тисою («Обрії», Критеріон, Бухарест, 1983), Аспазія та Корнелій Реґуші – про прислівник в українських говірках Сучавщини («Обрії», 1984), Марія-Славка Попович – про топонімічні назви села Репедя Марамороського повіту («Обрії», 1989), Павло Романюк – роботу про румунсько-українські топонімічні інтерференції в говірці його рідного марамороського села Верхня Рівна («Conferința Națională de Bilingvism» (16-17 iunie 1997, Facultatea de Limbi Străine), Edit. Kriterion, București, 1999, p. 195-197), уродженця і викладачка російської мови школи того ж села, випускниця Клузького університету Юстина Лазер – про румунсько-угорсько-українські інтерференції у мові візників (Iustina Lazăr, *Interferențe lingvistice româno-maghiaro-ucrainene în domeniul cărăușiei*, «Conferința Națională de Bilingvism», p. 148-159) і про українські зооніми румунського, угорського та ідиського походження в говорі того ж села (Iustina Lazăr, *Zoanime ucraïne de origine română, maghiară și idiș din Rona de Sus, Județul Maramureș*, «Limba Pax. Interculturalitate și democrație» (Facultatea de Limbi Străine, București), Editura Covallioti, București, 2001, vol.1, p. 121-128). Віргілія Ріцько надрукував майже монографічний нарис рідного добруджанського села Чукурова³.

Питання української та румунсько-української діалектології розроблялися, розробляються й зараз у ряді докторських дисертацій, як, наприклад, в дисертаціях наукових співробітників Бухарестського інституту мовознавства, здійснених під науковим керівництвом русиста Георгіє Болокана, Сесерман-Реґуш Аспазією (1987) та Корнелієм Реґуш – про південно-буковинські говірки (1976), у дисертаціях, здійснених під науковим керівництвом професора-русиста бухарестської кафедри слов'янських мов Георгіє Міхеїле викладачем Баямарського трирічного інституту Дмитром Хорватом – про його рідну говірку марамороського села Кречунів та сусідського села Тіса (1978)⁴, доуніверситетським викладачем-русистом Жіґмондом Бодзесем – про румунсько-українські інтерференції в Мараморощині (1979)⁵, випускником-русистом Клузького університету Стефаном Вішованом – про румунсько-українські топонімічні інтерференції в марамороських місцевостях, розташованих у долиах річок Вишава, Рускова та Ронішора (1990)⁶. В останні роки під науковим керівництвом професора-русиста Клузького університету Онуфрія Вінцелера (Іван Ребошапка будучи одним з офіційних опонентів в комісії по захисту) на діалектні теми захистили свої дисертації випускниця тамтешнього російського відділення, уродженця марамороського села Русково Анка-Крістіна Сілагі – про румунсько-українську інтерференцію в українському говорі долини річки Рускови, зокрема про особливості білінгвізму села Русково⁷ та викладач українського відділення Клузького університету, уродженець марамороського села Верхня Рівна Іван Гербіль – діалектну монографію Верхньої Рівни та сусідніх сіл Луг над Тисою, Кречунів і Тіса⁸.

Діалектні матеріали, точніше ґлосарі місцевих слів та виразів наявні у фольклорних збірниках Івана Ребошапки «Народні співанки» (1969), «Ой у саду-винограду» (1971),

«Відгомони віків» (1974), «Оленський цвіт» (1978), Мирослави Шандро «Ой ковала зозулечка» (1974), Олексі Бевки «На високій полонині» (1979), «Червона ружа» (1981), «Нема правди без приповідки» (1984) й інших, у збірниках Івана Кідещука «Буковина, рідний краю» (Чернівці, 2008), «Співай, моя Буковино» (Бухарест, 2009), у збірнику Юрія Чиги «Ой багата Гуцулія» (2003), у збірнику «Народні пісні українців Банату» (Ужгород, 2009), складеному із записів Івана Лібера та Івана Хланти, та в інших збірниках.

Цінним вкладом у збагачення джерельної бази для вивчення українських говорів Румунії виявилось укладання діалектних словників-ґлосарів. Започаткував цю справу Іван Ребошапка 1977 р. в рамках факультетської продуктивної студентської практики, уклавши у співпраці із студентами бухарестського українського відділення Іриною Петрецькою і Павлом Романюком та Віорікою Маґас з російського відділення діалектний словник їхнього рідного села Верхня Рівна⁹, який увійшов у широкий науковий обіг. Згодом подібні праці склали і надрукували Іван Робчук – діалектний словник його рідного села сучавської Марицеї («Обрії», Критеріон, Бухарест, 1984), Корнелій Реґуш – словник його рідного сучавського села Іпотешти («Обрії», 1987, 1988, 1989) та Віргілія Ріцько – словник його рідного добруджанського села Чукурова («Обрії», 1985). Корисним для української діалектології Румунії, зокрема для українсько-угорських та українсько-румунських інтерференцій є оригінальний словник вчителя школи найбільшого українського марамороського села Поляни Олексі Бевки, що появився 2004 р. завдяки старанням професора д-ра Іштвана Удварі під назвою *Словник-пам'ятник* (Bevka Alexa, *Emlék szótár*) в серії «Studia Ucrainica et Rusinica Nyiregyháziensia»-13 в місті Ниредьгаза (Угорщина) з нагоди 10-річного ювілею тамтешньої кафедри української і русинської філології. Це – своєрідна мініенциклопедія діалектної лексики найрізноманітніших сторін традиційного побуту полянських українців¹⁰.

На основі цих та інших діалектних матеріалів, зібраних науковцями чи вузівськими викладачами, розпочалось широкое вивчення аспектів українських говорів Румунії¹¹. Протягом десяти років (1979-1989) у чергових щорічних томах «Обрії» Іван Робчук під загальним заголовком *Вивчення українських говірок Румунії* здійснив систематичний копійний науковий аналіз їхніх фонетичних («Обрії», 1980), морфологічних («Обрії», 1981, 1986, 1989), синтаксичних («Обрії», 1985) та лексичних особливостей («Обрії», 1981, 1982, 1984), доповнюючи згодом цю проблематику іншими розвідками¹². В ряді інших статей Іван Робчук розглянув питання румунсько-української інтерференції у фонетиці (явище дифтонгічної вимови)¹³, у морфології (творення вищого ступеня прикметників у гуцульських говорах за допомогою румунського прислівника *mai*)¹⁴, у термінології спорідненості¹⁵, у лексиці¹⁶. Переконливою всеохопленістю відзначається діалектна монографія його рідного села Марицеї *Monografia graiului ucraïnean din Mărețea (Jud. Suceava)*, надрукована у «Studii de slavistică», vol. II, p. 275-312.

(Продовження на 22 с.)

Микола КОРНИЦАН**СОНЕТИ*****1***

Світлини в праху, згадки... А де ж ти,
коли й проміння в'яжуть в круговерть?
Я зачекаю. Може, підійдеш ти.
Згадаєш все те, що забула й смерть.
Ти прошепочеш: Не іди! Не треба
відламком тині серце обвести.
Заклякну птахом раненим край неба,
в сльозі твоїй з нюансами роси.
Сріблестим світлом вітер загаптує
розлите море для чужих доріг.
Ти повернись там, де завжди бракує
повітрю тембрів, подихів твоїх.
Залиш ці знімки в сьайві, призабудь.
Може, знайдуть їх, може, віднайдуть.

2

І вітер застрягне польотом в узвишші,
і сніг дорисує в вікні остач слів.
Напишу останні акорди для тиші,
щоб подих твій лишне повітря зігрів.
Згадай, що і погляди наші зрослися
в єдине проміння... Змовчи! Перестук
принишк,— прошепочеш.— Прийди й притулися
до тині пагілля пообіч цих рук.
Пробач! Стукіт серця в чужій коловерті
луну не залише в відсутності слів.
Ти зможеш докреслити ноти для смерті,
щоб я прозирнула твій подих і спів?
Щоб в сні сніг розквітнув цією зимою,
якщо ти дозволиш мовчати... з тобою.

3

Блакитний лід і бірюзова сіль,
і обмарам самотнім не зігрітись.
Бурливою ходою з нівідкіль
ти повернись там, де ніде вже дітись.
Немов зі снів, прийди із потойбіч
і зупинись навечно в тьмі безмір'я.
Уніч не знайдеш, біля згаслих свіч
мій слід в снігах воскового узгір'я.
Зітліє й небо в дзеркалі криниць.
Осколком льоду сльози абрис змиють
димчастих тіней, в склі чужих зіниць,
коли згадати нас вже не зуміють.
Ти повернись, прийди із потойбіч,
де залишились тині згаслих свіч.

4

Там застигають тині ручаїв
і синє сьайво сіє прохолоду.
Там, де ти є, там в одблисках снігів
тремтять каштани на кришталі льоду.
В розверсту даль заманюють вітри,
вихлясте віття в осипах осоки.
Чорнильний слід моїх мовчань зітри,
де путь зворотний вабить наші кроки.
Кружінням срібла серце в сповитку
забудь в хрумкій тіняві край узлісся;
там, де каштанам тинь свою хитку
малюєш, коли снігом сіє скісся.
Там, де ти є, там, в відзвуках вітрів,
лиш подих мій... і не потрібно слів.

5

На склі льодянім скелю крем'яную
тче сніговій, а стіни знов тісні.
Так часто уявляєш, що існую;
так пізно зустрічаю тебе в сні.
В пітьмі не зрідка легіт оминає
твій віддих теплий на моїх вустах.
Без твоїх тіней контурів не має
моєї тині відсвіт на снігах.
В повітрі рванім, мов на самім краю
вітрів крижаних, світло ллє бліде.
І дихати з тобою забуваю,
коли ти поруч, коли я ніде.
Без твоїх тіней контурів не має
все те, що в моїм погляді згасає.

6

Поспіль поминальні свічі.
На роялі зсохла кров.
На останок, глянь у вічі
і нічого вже не мов.
Віск в фужері для отрути,
наче сяючий рубін.
Примовчи, щоби розчути,
як гучить далекий дзвін.
Там є ті, які нас знали,
ті, що позабули нас;
там, де свічі і бокали,
в іншій тиші, в чужий час.
Поспіль вже ніщо не чути.
Мовчи й ти, щоб все забути.

Юрій ПАВЛИШ**ПРИСВЯТНІ СОНЕТИ****х х х**

Ну, як живеш, Ткачуче наш, Степане?
На тому світі вже створив ти СУР?
Твоя непосидючість, повна жур,
Між нами скрізь ніколи не зів'яне.

Ти маєш, мабуть певно, й там завгур
І майбуття до щирості багряне.
Коли, в порі, тебе вже нам не стане,
То весь Статут буде, мов каламбур.

Степане мій, збираймося до водки,
Щоб мали теми не одні на пльотки
Та доноси смішні ентузіаста.

Тепер грошей не дасть нам Трян Янку,
Щоб пити в Кандрі навіть до світанку.
Нам двом казанки забезпечить Трайста.

х х х

Продовжуй крокувати, наш Робчуче,
Бо всі Йвани крокують. Ти ж Іван.
Ти був і остаєшся всюди пан,
А твоє ім'я райдужне, зовуче.

Який на шиї в тебе талісман,
Що удари витримні, хоч і мучать?
Іване дорогий, звичайна круча
І обходима, хоч паює ран.

Тебе скрізь поважають і ворожі,
І вже ніхто у всячині не зможе
Затемнювати силу твого блиску.

Всі вдачі і невдачі на поліття.
А що ж до нас, вже тому півстоліття
Нас двох здружило ім'я Ністореску.

х х х

Пригадуєш, Корнелію Іроде?
Залагодив нашу зустріч Вал Кордун,
По Тітулеску, вдома, балакун,
І таки в нього ми дійшли до згоди.

Розмови наші мали різних струн,
Бо на слова не шкодували шкоди,
Бо промахи – скрізь різної породи, –
Та нас оберігав якийсь віщун...

Я вірую, порядки Мінкультури
Тобі, можливо, завдавали жури,
Що не хотів співати різних од.

То ж сповідай усіх нас, пане отче,
За всячину, хто хоче й хто не хоче,
Бо ти завжди Корнелій наш, Ірод.

х х х

Ти в перших днях, Корсуче, мав охоту
В «Критеріоні» будну немало.
Не знав, що зелень, але й ковилу
Стрічатимеш на каторжній роботі.

Ти редакційну дарував полу,
Омиту свіжістю власного поту,
Приймаючи й рум'яність і блідоту,
Вже для поли шукаючи золу.

Твій пам'ятник – «Мала бібліотека», –
У школах мови рідної безпека, –
Не знаючи якої ще заграєш...

Просив ти в Бога свято відпочинку
Хоч лиш на тиждень, день чи на хвилинку.
Тепер у «Дзвонику» «відпочиваєш».

х х х

Ну, як живеж, Вергілію, в Мечіні?
Козаки біля тебе, у б'юро?
Чи тупиш ще письменницьке перо
В твоєму молодечому ростінні?

Не зустрічало в школі нас добро,
А з інтернату бачимо лиш тині.
Ти в класі, у серйозній переміні
Творив математичні болеро.

В Сиготі, у педагогічній школі
Ніколи не були ми у розколі.
То ж, може, «Будьмо!» скажемо у тебе.

«Ріцько Вергілій де живе?» – питаю,
Якщо діждусь добруджського краю.
Та віддаль, друже, – від землі до неба.

Володимир АНТОФІЙЧУК

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК: На життєвих перевалах

(Продовження з № 258)

На початку грудня 1989 року в Румунії сталася важлива політична подія. Внаслідок революції, яка засудила режим Ніколае Чаушеску, до влади прийшли сили, які задекларували курс на європейські цінності, зокрема, й на зміну політики щодо національних меншин, які «отримали можливість вільно об'єднуватися в політичні партії і громадські організації»¹. Як і інші національності, цим правом скористалися й українці, заснувавши 29 грудня 1989 року Союз українців Румунії (СУР). Вирішальну організаційну роль у цій справі відіграли три письменники – Іван Ковач, Михайло Михайлюк і Микола Корсюк. Саме з їхньої ініціативи було написано статут Союзу, складено список його членів-засновників, а на базі «Нового віку» утворено газету «Вільне слово», яку очолив Іван Ковач. У її першому числі за січень 1990 року Михайло Михайлюк видрукував статтю «Рівність, братерство, свобода», один з варіантів якої опублікував київський журнал «Всесвіт» під назвою «Час відродження настав!». У ній викладалися засадничі положення діяльності Союзу українців Румунії, який брав на себе обов'язок захищати «перед законними властями Румунії інтереси і права українського населення; серед його вимог – відновлення скасованих українських початкових шкіл, ліцеїв і педагогічних шкіл; свобода релігії і вільна належність до наших рідних церков; утворення українських будинків культури, хорів, самодіяльних гуртків, своєї преси й літератури, тижневих радіо- і телепередач, наявність своїх представників у державних органах»². Докладніше про ці та інші завдання йшлося в Бухаресті на Першому з'їзді Союзу українців Румунії 27 – 28 квітня 1990 року. Однак «добрі наміри залишилися на папері, оскільки тодішнє керівництво Союзу українців Румунії поступово відійшло від намічених планів щодо послідовного відродження українського шкільництва, як і від роботи в цілому, спрямованої на прискорене відродження та розвиток етнічної ідентичності українців Румунії»³. Про це також не раз нагадував Михайло Михайлюк у статті «Перший з'їзд СУР пройшов, проблеми залишилися» та її варіантах. Зрештою, тема діяльності Союзу українців Румунії – одна з центральних у публіцистичній творчості Михайла Михайлюка. Крізь її призму письменник вивіряє насущні проблеми життєдіяльності української громади Румунії: від

її кількісного складу, освіти рідною мовою, чіткої програми дій до представництва в парламенті – найвищому законодавчому органі держави. Зараз, уже через чверть віку після створення СУРу, Михайла Михайлюка надзвичайно стурбувало те, що з ювілейної нагоди ніхто не спромігся на обговорення «історії виникнення в перші пореволюційні дні нашої національної організації, її становлення і розвиток з нелегкими випробами, її здобутки і несповнення»⁴. Сам же письменник плекав мрію упорядкувати книгу про діяльність Союзу українців Румунії за двадцять п'ять років його існування, до якої увійшли б різні документи, зібрані ним, – звіти на з'їздах, виступи учасників, інтерв'ю з першим головою, депутатами від української меншини, коментарі про культурні заходи, організовані СУРом»⁵, що в поєднанні із «живим словом», тобто спогадами конкретних осіб, представило б більш-менш повну картину його історії. Однак на цей заклик, за невеликим винятком, майже ніхто не відгукнувся. Тому до своєї нещодавно виданої книги «Газетярські штрихи» він подав «до уваги українців, істориків, дослідників українського феномена в Румунії власний «літопис» про народження, становлення і діяльність організації національного рівня, яка покликана згуртувати українську громаду з прицілом на збереження і розвиток її культурного життя, традицій, звичаїв, зростання національної свідомості українського народу»⁶.

З-поміж нагальних проблем, які постали перед українцями Румунії після Грудневої революції 1989 року, вирізнялася ще одна – вкрай гостра необхідність заснування місячного літературно-культурного журналу, який об'єднав би в службі рідному слову письменників старшого і молодшого поколінь. Допомога в цій нелегкій справі надійшла від Спілки письменників Румунії, і з липня 1990 року почав виходити журнал «Наш голос», творчий колектив якого очолив Михайло Михайлюк, заступником головного редактора обрано Євгена Мигайчука, а відповідальним секретарем – Миколу Корсюка. Часопис поставив собі за мету «бути публікацією широкого проблемного, тематичного і жанрового охоплення, залучаючи до співробітництва, крім літераторів, усіх, хто бажає і може зробити свій внесок у розвій нашого (українців Румунії. – В. А.) духовного життя»⁷. Однак, крім зазначених, «Наш голос» виконував значно більший обсяг завдань.

Скажімо, в його першому числі, крім літературних (наукові статті, поезія, уривки з прозових творів), вміщено матеріали, які стосувалися діяльності СУРу, життя селян гірських районів, враження від подорожі до української столиці та ін., що, безперечно, приваблювало ширше коло читачів.

У лютому 1990 р. на запрошення Спілки письменників України Михайло Михайлюк уперше відвідав Київ. Тоді українська столиця потрапила у справжній вир революційних подій – весь простір її вулиць і площ заповнили багатолюдні мітинги в маєві синьо-жовтих прапорів, під якими українці утверджували своє законне політичне право жити у власній самостійній державі.

На фестивалі Золотий гомін у Києві, 1990 р.
У центрі - Галина Тарасюк, Корнелій Ірод,
Михайло Михайлюк, Сільвія Забарченко

Бухарестські гості (а до складу делегації увійшов і Микола Корсюк) одразу ж потрапили в щільний графік програми візиту. Як згадує Михайло Михайлюк, «нас просто розхачували на численні зустрічі, і ми до хрипоті розказували про диктатора Ніколае Чаушеску та його ненависну дружину, про задушливу атмосферу, в якій ми жили, та не корилися духом, про терористів, які хотіли потопити в крові Грудневу революцію, та інші жахи»⁸. Відвідини Спілки письменників України, товариства «Україна», видавництва «Дніпро», редакцій журналу «Україна» і газети «Літературна Україна», спілкування з Юрієм Мушкетиком, Миколою Чищевим та іншими київськими колегами подарували чимало пам'ятних миттєвостей. Скрізь виникало безліч питань, а найчастіше тих, що стосувалися української громади Румунії, її історії і сучасності, участі в Грудневій революції, розвитку літератури, її майбутнього тощо. Так завше буває у випадках, коли про об'єкт уваги не відомо майже нічого. Прикрий, але очевидний факт: про українську громаду Румунії, її письменників і

науковців на той час в Україні було написано дуже мало. Тож журнал «Україна» і газета «Літературна Україна», ніби надолужуючи раніше згаяне всіма столичними виданнями разом узятими, вмістили інтерв'ю з румунськими письменниками й подали добірки їхніх творів.

У відповідях на численні запитання Михайло Михайлюк і Микола Корсюк розповідали про економічну катастрофу, в якій опинилася Румунія внаслідок правління Чаушеску: «В містах бракувало найнеобхідніших товарів. Людям доводилося цілими днями вистоювати в безкінечних чергах, а на селі взагалі нічого неможливо було купити. Селяни приїздили з мішками до міст, щоб заpastися хлібом, бо на селі не було й хліба»⁹. Найбільше йшлося про становище української громади, позбавленої елементарного права навчатися рідною мовою, долю єдиного українськомовного періодичного видання – газети «Новий вік», яка перетворилася «на бліду копію офіційних газет»: «Власне, вона не була українською газетою, трибуною українського населення Румунії, це скоріше була офіційна газета для українців, аби той, хто не вмів читати по-румунськи, мав змогу прочитати те ж саме, що й усі в країні, лише по-українськи. Газеті випала нелегка і навіть трагічна доля. Якщо до 1960 року в редакції ще працювали свідомі свого обов'язку перед українським населенням журналісти, то незабаром їх звинуватили в так званому «буржуазному націоналізмі» і після судового процесу «посадили»¹⁰. Велику надію промовці поклали на Грудневу революцію, завдяки якій виник Союз українців Румунії і який «висунув ряд законних вимог – надати українській мові рівні права з усіма мовами Румунії, в тому числі і з мовою корінного населення республіки, відновити в українських селах рідну школу, в якій наша мова була б мовою викладання всіх предметів»¹¹. У цих українських важливих процесах найбільші сподівання поклалися на Україну, на її допомогу в обміні вчителями, письменницькими делегаціями, виступами театральних груп, концертними програмами професійних і самодіяльних колективів.

Через кілька місяців Михайло Михайлюк удруге побував у Києві – тепер уже як учасник міжнародного фестивалю української поезії «Золотий гомін», який проходив 7 – 16 вересня 1990 року. Древній Хрещатик рішуче замаюрів синьо-жовтим знаменом, встановленим перед Київською міською радою. До його підніжжя ліг букет квітів і від румунської делегації – Михайла Михайлюка, Миколи Корсюка, Корнелія Ірода і Сільвії Забарченко.

(Продовження на 28 с.)

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК: На життєвих перевалах

(Пеодовження з 27 с.)

Свої враження від поїздок до української столиці, Канева і Львова Михайло Михайлюк докладно описав у статті «Над Києвом – золотий гомін, і голуби, і сонце», опублікованій у жовтневому числі «Нашого голосу», яка відтак увійшла до його книг вибраної публіцистики «45 років з українським пером» (2009) та «Газетярські штрихи» (2015). Головна її думка – рішення звільнення українців від ненависного комуністичного ярма. «Юнаки і дівчата, – зафіксував літописець, – збирають підписи проти нового союзного договору, який може стати ще одною перепорою на шляху України до повної незалежності

Михайло Михайлюк
у Чернівецькому літературно-меморіальному
музеї імені Ольги Кобилянської

і суверенності. Ленін і синьо-жовте знамено. Два несумісні символи. За першим – десятиліття національної неволі, кривавого терору й голоду. Він – уже майже минуле, але ще нависає загрозою над волелюбним народом. За другим – майбутнє»¹². Безперечно, революційні епізоди, що їх так ретельно змалював Михайло Михайлюк, цікаві не тільки для з'ясування журналістської біографії їх автора, а й для відтворення сторінок боротьби за незалежність Української держави.

У творчій біографії Михайла Михайлюка чимало яскравих сторінок, які належить ретельніше дослідити, спираючись на спогади різних осіб і задокументовані факти. Серед них – співпраця з письменниками України. На таку думку наштовхують три листи Михайла Михайлюка до відомої української письменниці Галини Тарасюк, датовані лютом – липнем 1990 року. Вони свідчать про вельми цікавий і цінний з культурного погляду задум – видання спільної антології української поезії Південної і Північної Буковини. Реалізацію цього румунсько-українського

проекту взяли на себе Михайло Михайлюк і Галина Тарасюк. Окрім текстів вибраних творів, до антології планувалося подати короткі біографічні довідки про їх авторів і ґрунтовну передмову, споряджену Михайлом Михайлюком. Південну Буковину мали представляти насамперед ті поети, які вже встигли видати свої вірші окремими збірками: Степан Ткачук, Іван Негрюк, Орест Масикевич, Корнелій Ірод, Теофіл Ребошапка, Стеліан Грुя, Михайло Волощук, Михайло Михайлюк, Іван Непогода, Марія Балан, а також ті, що «друкувалися і друкуються в газеті «Новий вік» і колективних збірниках»¹³. Через деякий час Михайло Михайлюк листовно сповіщав про майже завершене упорядкування антології¹⁴, однак видати її з політичних та інших причин не вдалося. Втім спільна робота над хай і невиданою книгою мала свій позитив. Вона поклала початок активній співпраці українських письменників Румунії з Україною, ближчому знайомству майстрів слова з творами один одного, втілення в життя інших мистецьких проектів. Уже перший номер «Нашого голосу», редагований Михайлом Михайлюком, умістив добірку віршів Галини Тарасюк з передмовою Магдаліни Ласло-Куцюк, що започаткувало естафету широкої популяризації української материкової літератури на сторінках часопису, яку вчасно і надійно підхопили Іван Ковач та Микола Корсюк, а згодом – і Михайло Трайста.

На журналістську долю Михайла Михайлюка випадала не одна надважлива місія. Серед них – заснування газети «Український вісник», поява якої відповідала насущним потребам українців Румунії у справі свого всебічного національного вияву. У її першому номері почесний голова Союзу українців Румунії Оріся Хортік, висловила сподівання, що часопис «віддано служитиме справі національного відродження нашого населення, сприятиме налагодженню тісних зв'язків з Україною й українцями всього світу»¹⁵. Цю ідейно-тематичну лінію газета підтверджує кожним своїм випуском упродовж уже понад двадцяти двох літ, а значить, і незмінною позицією її головного редактора.

Після заснування «Українського вісника» Михайло Михайлюк все більше віддається журналістській праці і видавничій справі. Професійний обов'язок часто, в будь-яку пору року і за будь-якої погоди, кликав у дорогу до тих країв Румунії, де компактно проживали українці. Подорожні враження фіксувалися в численних різножанрових матеріалах про їх працю, побут, традиції і звичаї. В одному з есеїв він чи то жартома, чи то з деяким жалем констатував, що на відміну від славетного на весь світ газетяра Еґона Ервіна Кіша (1885 – 1948), який побував на всіх меридіанах світу й уславив себе знаменитими

репортажами, його «журналістські «мандри» обмежувались Сучавщиною, Мараморощиною, Банатом, Дельтою – і стільки»¹⁶. Та, думається, ті журналістські подвиги Кіша ще хтось повторить або й перевершить, бо здійснювалися вони на основі відомих на весь світ подій, імен і пам'яток. А Михайло Михайлюк свої не менш важливі й талановиті твори присвячував скромним трударям, надзвичайно цікавим своєю працею та унікальністю поглядів на світ і себе в ньому, і їхні імена й діла навечно збережуться для прийдешніх поколінь виключно завдяки його творам. Бо ж написане ним, Михайлом Михайлюком, – це неповторна сторінка історії української громади Румунії. І як би хто скептично не ставився до зауваженого, маємо той випадок, коли нібито малопомітне за своєю значимістю нічим не поступається знаменитим, за загальноприйнятою думкою, речам. І якби його не помітив наш майстер слова і не зафіксував на папері, воно б безповоротно кануло в забуття. У цьому й виявляється незмірна перевага Михайлюкових творів над Кішовими писаннями.

Попри щільний робочий графік Михайло Михайлюк таки знайшов час вирватися за географічні межі тих місць, яким самовіддано служить своїм журналістським пером. У 1996 р. він відвідав Францію, помилувався всесвітньо відомими культурними пам'ятками, а відтак разом із Юлієм Лазарчуком вклонився пам'ятнику Тарасові Шевченку в Парижі.

У серпні 2015 року здійснилася давня мрія Михайла Михайлюка наочно познайомитися з Чернівцями. Про славетне місто над Прутом з розповідей рідних він відав ще з дитинства. Тут у війську служив його батько. З нехитрим селянським крамом мати часто прямувала на чернівецький ярмарок, боязко оминаючи тарашанський ліс, де, як розповідали, могли чаїтися розбійники. А він же до буковинської столиці прибув не стільки заради задоволення туристичної цікавості, як задля особливої місії – передачі із власної колекції Чернівецькому літературно-меморіальному музеєві імені Ольги Кобилянської рідкісних матеріалів, які стосуються життя і творчості видатної письменниці.

В одному з інтерв'ю Михайло Михайлюк зізнавався: «Мій робочий день – ніяк не творчий, а сказав би я, звичний і навіть рутинний. Майже весь час поглинає «Український вісник». Потім мушу постійно редагувати чиюсь книгу – дати їй дорогу в життя. А «крихітки» вільного часу – для себе»¹⁷. Та все ж ті «крихітки» за останні шістьнадцять років не такі вже й непомітні чи маловажливі: поетична збірка «Дзвонар» (1999), три видання буковинських «трафунків» – «Криниця під каменем» (2008), «Синій смуток фіордів» (2010), «Заглухий дзвін» (2014) і дві книги публіцистики –

«45 років з українським пером» (2009) і «Газетярські штрихи» (2015). Власне, оцінку створеного ним підтверджують і високі відзнаки – дві премії Спілки письменників Румунії (за збірку «Дзвонар» і роман «Не вір крику нічного птаха») та літературно-мистецька премія імені Ольги Кобилянської, вручена в Чернівцях 26 листопада 2015 року, теплі і щирі привітання на честь 75-річчя. Втім поважний вік не слід сприймати як перешкоду до втілення нових творчих планів, бо перед письменником, сповненим молодечого завзяття, як і в юності, стеляться «білим-пребілим полем» ще не заповнені аркуші задуманих творів. А їх чимало, різних за жанрами і темами. І вони неодмінно прийдуть до читача.

Примітки

1 Рендюк Т. Українці в Румунії та румуни в Україні: проблеми минулого та сучасне становище / Теофіл Рендюк. – К., 2011. – С. 107.

2 Михайлюк М. Газетярські штрихи: Публіцистика / Михайло Михайлюк. – Бухарест: Вид-во «RCR Editorial», 2015. – С. 21 – 22.

3 Рендюк Т. Українці в Румунії та румуни в Україні: проблеми минулого та сучасне становище / Теофіл Рендюк. – К., 2011. – С. 229.

4 Михайлюк М. Газетярські штрихи: Публіцистика / Михайло Михайлюк. – Бухарест: Вид-во «RCR Editorial», 2015. – С. 5.

5 Там само.

6 Там само.

7 Голос усіх // Наш голос. – 1990. – № 1 (Липень). – С. 2.

8 Михайлюк М. Київські спогади // Наш голос. – 2015. – № 253 (Липень). – С. 30.

9 «Нас чверть мільйона» // Україна. – 1990. – № 47. – Листопад. – С. 7.

10 «Там голос твій ніколи не лукавив...» // Літературна Україна. – 1990. – 19 лип. – С. 7.

11 Там само.

12 Михайлюк М. Газетярські штрихи: Публіцистика / Михайло Михайлюк. – Бухарест: Вид-во «RCR Editorial», 2015. – С. 421.

13 Михайлюк М. Лист до Галини Тарасюк. Без зазначення дати / Михайло Михайлюк // Особистий архів Галини Тарасюк.

14 Див.: Михайлюк М. Лист до Галини Тарасюк від 24 березня 1990 р. / Михайло Михайлюк // Особистий архів Галини Тарасюк.

15 Див.: Український вісник. – 1993. – № 1-2. – С. 1.

16 Михайлюк М. Заглухий дзвін: Трафунки, шкіци, згадки / Михайло Михайлюк. – Бухарест: Вид-во «RCR Editorial», 2014. – 207.

17 Трайста М. Г. Михайло Михайлюк – невилковний романтик (До 75-річчя письменника, літературного критика, журналіста): Інтерв'ю / Михайло Гафія Трайста // Наш голос. – 2015. – № 256 (Жовтень). – С. 21.

Михайло МИХАЙЛЮК

Буковинські трафунки

МАЛАНКА

«Наша Маланка качурів пасла,
Аж поки зірда на небі згасла».
(3 колядки)

Барабулі на зиму Маланка тримає в хаті – на полу під високою і широкою лежанкою, що одним кінцем впирається об шпартат, а протилежним – у надвірну стіну. У нас таку лежанку, збиту з дощок, встелену житнім околотом і застеленою грубим рядном, називають прічею. На тій прічі спить Маланка зі своїми донечками – старшою Їхтімкою, що вже до школи ходить, і меншенькою Парасочкою.

Як засипле восени кільканадцять мішків барабуль під прічу, прикладе дошкою, аби не котилася по хаті, то цілу зиму вибирає для варіння, і аж весною вигрібує решту, коли настає час садити барабулі на городі. Відбирає ті бульби, котрі не надто скільчилися і зморщилися, зимуючи у темноті під прічею.

Від тої барабулі у Маланчиній хаті постійно тхне прілим духом, немов у пивниці, але Маланка тим не журиться, бо не гноєм смердить, як у стайні, до того ж має барабулі під руками: приклякне, наповнить горнець, проміє у двох водах – і на шпартат.

Біда інша з тими барабулями. Як тільки настануть перші приморозки, миші полівки шукають прихистку на зиму у стодолах, де складено сіно, у стайнях чи коморах, де можна поживу знайти. Та оскільки на Маланчинім обійсті немає ні стодоли, ні стайні, немає навіть комори, миші полівки почали гніздитися саме там, де ґаздиня барабулі під прічею тримає. Гніздяться і плодяться, бо тепленько і ситно, бо можуть гризти собі барабуль, скільки завгодно. А Маланка навіть kota не має у хаті, аби тих мишей ловив і страхав. Тому миші лазили по стінах, по лежанці, вночі дріботіли по хаті, пхалися у криденц, де Маланка тримала хліб.

Вуйна Маланка була жінка дебела, кряжиста і грудаста, з широкими клубами, як у відгодованої кобили. А волосся у неї довге, як розпустить – пояса

сягає. Тому вона волосся звивала і зав'язувала у великий вузол над потилицею, що випинався з-під хустки.

Одного ранку встає Маланка з прічі і відчуває, що у тім вузлі щось гейби ворухиться. Хап рукою, а там мишеня заплуталася.

– Агій на тебе, нензо! – жбурнула тим мишенятком під припічок, а воно лише дригнуло лапками і писнуло. – Нема погібелі на вас, вже і в чупер лізете! Чекайте, пристараю kota, то матимете фрику від него!

КАВА З МОЛОКОМ, КАВА БЕЗ МОЛОКА

Він буковинець і вона буковинка. Але він уже студент третьокурсник філології, а вона ще вчорашня абітурієнка ліцею, тепер першокурсниця – така собі мила, синьоока білявка-щебетуха, яка ледве вступила у студентську аудиторію. Він симпатизував їй з ліцею, а був закоханий в її однокласницю, також білявку з волошковими очима. Але та далеко, може, вже й забула його, бо біля неї постійно крутився гурт хлопців... Тому зрадив, зустрівши білявку-щебетуху, потайки надіючись, що дізнається від неї більше про свою першу юнацьку любов, яка рідко відповідала йому на запально-тужливі листи.

Тому одного дня після курсів запрошує її до модної на той час кав'ярні, куди на каву і коньяк заходили актори й письменники і куди його завів молодий викладач рідної словесності, також буковинець, і навіть познайомив з кількома видними завсідниками, серед яких був і відомий актор – українець родом.

По дорозі до кав'ярні розказав білявці про принади студентського життя, про те, що він уже обжився у Букурештах, що знається з кількома акторами і письменниками, з якими пив каву і коньяк там, куди веде її – сама в цьому переконається.

Дівчина, мабуть, вловила в його голосі ледь скриті хвастоці, але мовчки ступає поруч і тільки подеколи кидає на нього здивовані погляди, а в куточках її уст ховається трішки іронічна усмішка – видно, він передав куті меду.

Він поштиво відчиняє перед дівчиною двері кав'ярні, пропускає її першою до середини, та вона, ступивши крок, розгублено зупиняється – гамірно там і накурено, за деякими столиками бородаті «вуйки», з довгим до пліч волоссям, сперечаються, розмахуючи руками.

Він легенько підштовхує білявку, бере за лікоть, бо в кутку побачив вільний столик. Пробираючись туди, студент-третьокурсник кланяється направо і наліво, дехто із завсідників відповідає йому кивком голови, і тоді хлопець гордо позирає на білявку – бачила?

Всідаються за столик, підходить кельнер, збирає чашки з-під кави і порожні склянки, запитує, чого принести йому, а чого панночці?

Не спитавши згоди у дівчини, замовляє дві чашки чорної кави, до якої привчив його професор-буковинець і яка спершу зовсім йому не смакувала, бо гірка, а в далекому буковинському містечку звик був до кави з цикорією з молоком. Але в Букурештах мусив відвикнути, бо кави з молоком не подавали навіть вранці в студентській їдальні, там на сніданок давали чай.

Крім того, йому було цікаво, як сприйме чорний гіркуватий напій свіжа студентка – буде їй до смаку, чи скривиться?

Кельнер приніс каву і, ставлячи чашку перед дівчиною, яка чемно сиділа на стільці, поклавши руки на коліна, кинув йому докірливий погляд, бо мав зірке око і відразу вгадав, що та мила білявка чи не вперше у такому місці.

Він припалює цигарку, бо що то кава без диму, підносить чашку до рота і перед тим, як зробити ковток, театралью зажмурює очі, вдихаючи запах напою. А присьорбнувши, киває дівчині – пей! Вона покійно бере чашку обома руками і повільно підносить до уст, боязко відпиває трішки тієї гіркоти, та не ставить чашку назад на столик, як це зробив він, а насильно проковтує, хоче, мабуть, збутися тієї гидоти – видно з міні її обличчя. Вицидивши каву до краплі, обережно кладе чашку, відсуває з-перед себе і визивно дивиться на хлопця, начебто мовить очима – видиш, не злякалася букурештського напою, але вдруге не підведеш мене!

Він розплатився і відвів її до трамвайної зупинки, звідки вона мала їхати до гуртожитку. Студент третьокурсник більше ніколи не запрошував білявку на каву, бо в нього завелася дівчина, себто він закохався, і в неї, здається, появився залицяльник.

Настали канікули і вони поїхали додому.

Там якось він зустрів шкільну колегу студентки, яка каже йому: «Здидалася я з Д., і знаєш, що вона сказала про тебе? Сказала, що не могла повірити, який ти скупий! Оповідала, що у Букурештах ти повів її до якоїсь накуреної, як у кузні, корчми і угостив чорною гіркою кавою без капельки молока, без кавальчика чогось солодкого. Мусіла випити оте трійло, аби встиди тобі не наробити!»

Іван АРДЕЛЯН

Любов є біль

Наче ангел

Вечером
дивлюся на небо
й бачу, як плаває
меланхолічно
понад пасовищем
пташка попеляста,
наче ангел,
що сковзає з неба,
коли отримує наказ
від Бога
допомагати
бідним душам,
що не знаходять Рай...

Твоя увага
загострюється
й пристосовується,
щоб чути
дзюрчання джерел,
що пробуджують
відчуття любові,
що розливають бажання,
приготовляючи настрій
для майбутнього кохання...

Любов є біль

Тчемо сітку поміж нами,
наче павук,
в маренні,
що керує істинками,
які фарбують світ,
деколи райдугами,
а деколи тінями...

Любов є біль,
що деколи приємна,
а деколи
тривожить серце,
наче струни,
що рвуться,
змотуються у клубки

і губляться
поміж тінями,
а ми падемо на коліна
перед олтарями...

Треба
мовчати,
коли нема
що сказати,
бо слова літають,
одних убивають,
іншим допомагають.
Бідні люди
не розуміють,
що значить
висловити
якусь нову ідею, –
добру
чи лиху, –
щоб сіяла
або умирала,
наче спогади,
що карають душі
молодих
чи старих
і лишують сліди
на цвинтарях сірих...

Михайло Гафія ТРАЙСТА

ОВЕРРОННЕН

(Прозова коломийка для душі і серця)

І мертвим, і живим, і ненародженим моїм
односельчанам присвячую

Роман це тільки річка, яка раз у раз виходить
зі свого русла, щоб спогадати нам місця, в яких
ми народились і вирости.

Валерію АРМЯНУ

Я хотів написати казку, але звідки знайти
мені Котигорошка, Чарівну царівну та Семи-
голового Змія? Ні, я все-таки напишу казку свого
дитинства!

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Прелюдія

Мене мати породила,
де май темно було,
аби мені, молодому,
весело не було.

З народної співанки

Величезним шансом чи нешансом твого лайдачо-го життя, шановний пане письменнику Михайле Гафіе Трайсто (бо ти ж уважаєш себе письменником, а інші?... начхати тобі на них, тобто на тих, які не уважають тебе письменником), стало те, що ти народився, і як би тобі до жартів, то додав би, що тобі пощастило народитися на планеті Терра, на Землі, на синій планеті, а не на якійсь там іншій, скажімо, червоній, зеленій, жовтій чи сірій, на якій істоти, якщо вони існують, не знають, що таке ковток терпкого вина, смак пліснявого сиру, чи задоволення від прочитаної доброї книги, але зараз тобі не до жартів, пане письменнику, бо після п'ятидесяти років смерть заглянула в твою душу, мов у свою рідну хату, і вже більш не виходить звідти, а сидить собі, як та «Коза-дереза./ За три копи куплена, / Півбока луплена! / Тупу-тупу ногами, / Сколю тебе рогами, / Ніжками затопчу, / Хвостиком замету,— / Тут тобі й смерть!» Та це ще мала біда: увійшла смерть у душу, і що з того... хай сидить собі, здоровенька, тільки б не викидала кризь вікно болючі спогади – чарівні привиди, плюшеві ляльки-цяцьки – святі обереги непорочного дитинства та чарівної молодості. Та, Бог з нею, з тією смертю!

А далі, якби тобі до жартів, вельмишановний пане, то міг би сказати, що тобі пощастило народитись на материк, який пахне смертю. Чи не так говорив

про твій материк святий отець єпископ Николай Велимірович: «Вся Європа пахне смертю. Європейські університети проповідують смерть. Європейські письменники описують смерть. Європейські вчені роблять смерть безсмертною. Європейські політики працюють на користь смерті. Європейські вчителі сядять в душі молоді смерть. Європейські імперіалісти поширюють смерть по всьому світу. Європейські революціонери несуть прапор смерті. Сучасна модерна Європа є синонімом смерті. Ніхто не хоче знати про післясмертне життя».

Хоча тобі не до жартів, дорогий письменнику, але ти не зможеш замовчати (знаю тебе добре, мов власні кишені), ти не замовчиш, бо така вже в тебе натура, тому почнеш теренькати, і ніхто не може зрозуміти чи ти нарікаєш на те, чи хвалишся тим, що ти не народився просто в Європі, а в Центрально-Східній Європі, тобто що ти є – чорт забори! – центральносхідноєвропейцем. Твоя Європа, клятий писарюго, хоча є найзлішою серед інших Європ, зате вона наймолодша, чарівна і дика... як би мовив твій побратим по перу Андрухович: ти народився в Європі чарівних держав нижчого рангу, до яких входить Албанія, Боснія, Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Греція, Чехія, Угорщина, Польща, Румунія, Сербія, Македонія, Україна. Та про це, мабуть, іншим разом, писарюго, але, все ж таки, не можеш не погодитися з Анджеєм Стасюком, що герб твоєї Європи створений з напівтемряви і порожнечі! Напівтемрява як знак невпевненості, а порожнеча як знак дикого простору. Ах, що за чарівний герб створив би ти, шановний рисувальнику, для твоєї центральносхідної коханки... ай, що за чарівний герб, з неясним розмитим контуром, зі всіма твоїми уявами, розвіяними надіями та розбитими мріями... та, мабуть, і про це іншим разом.

А тепер давай, нещасний літераторе, хвалися далі (знаємо добре твою натуру), давай хвались, що тобі пощастило народитися в живописній Румунії, яку більшість з географів намагаються вилучити з Балканського півострова. Чорт з ними! Яке тобі діло до географів та картографів, ти ж завжди уявляв себе *homo balcanicus* – уява важливіша від географії, а до того на твоїм боці, вельможний писако, скільки соціологів та престижних істориків, які за допомогою декількох історичних та культурних критеріїв включають Румунію до Балканського півострова.

«Балкани – це європейська срака...» – ця цитата

приписується симпатичному Петре Цуця, мабуть, колись повернемося і до цієї теми.

Так, тобі пощастило народитися в державі, де щастя і пісня, де сум і туга починаються з *фоє верде*, в державі зелено-цибуляного кольору. Якщо хтось тобі не повірить, то хай подивиться на політичну карту Європи, а також і на форми твоєї держави.

Ти дивився довго на неї, захочений Стасюковим *Бортовим журналом*, в якому він пише про свою рідну Польщу: «З між всіх європейських держав моя батьківщина категорично має найгарніші форми, вона нагадує ідеальну форму кола. Жодна з європейських держав не має так мудро накреслені кордони, які нагадують, по суті, конкретний геометричний візерунок Просвітницької доби, це ж зображення ідеалу, в якому існує гармонія між простором і центром, між владою і підлеглими. (...) Румунія єдина, яка може рівнятися з нами в цім поєдинку краси та гармонії. Її благородні пропорції близькі до наших, а певна округлість і невелике розтягнення в екваторіальному напрямку передбачає деяку спорідненість. Справді, не можна їй нічого закидати, хіба про трохи грубу її поведінку щодо моря. Занадто обернулася спиною до нього, це щоб не казати, що вилізла на нього...»

Певна річ, що читачі погодяться з тобою, Михайле Гафіе Трайсто, бо форми твоєї батьківщини більш наближаються до ідеальних форм кола, аніж форми Стасюкової батьківщини, але ти не станеш сперечатися з ним, бо він же так гарно написав про твою батьківщину, а по-друге він же добрий друг з українцем Андруховичем, якого ти любиш, а подеколи і недолюблюєш...

Але ти, Михайле, не напишеш ні рядочка, поки не глянеш очима того самого Стасюка на карту Європи і порівняєш її з величезною тарілкою невдалої страви. Німецька відбивна, купа російської картоплі, французький салат, італійська спаржа, іспанський десерт, англійський компот, і це все покроплене соусом. Угорський соус, чеський соус, смажені румунські яйця, норвезько-шведські оселедці, атлантична тріска, бенілюкська гірчиця, польський шпинат з покритим грецьким хлібом, одним словом – *каша з маком*.

Так, ти, Михайле, народився в Румунії, на історичній Мараморощині, у славнозвісному воєводстві Мараморощини, на батьківщині воєвод Богдана та Драгоша, – *Comitatus Maramarosiensis* для ла-

тинів, *Komitat Maramuresch* для німців, *Máramaros vármegye*, для угорців, *Maramureş* для волохів, а для твоїх предків русинів-українців – Мараморощина, Мараморош, Марамуреш...

Ти побачив світло білого дня в столиці бувшого комітату у найзахоплюючшому та найтаємнішому місті Центальної Європи, в самому пупці старої Європи – в Сігету Мармаціей. *Sziget* чи *Máramarossziget*, для угорців, *Marmaroschiget* для німців, *Syhit* для русинів-українців, *Syhoty* для словаків, а ти, Михайле, через сорк з чимось років, назвеш його в своїх новелах Сігетградом, цю назву ти позичиш від письменника Івана Ковача, але навіщо спішити...

Не забуваймо, що ти щойно народився.

І так, тепер вівторок, 15 червня 1965 року (волохи вірять, що вівторок має три лихі години, одна з них це, мабуть, твоє народження, хтозна чи не повернення на світ). Через кілька днів твій батько повезе вас, разом з твоєю мамою додому, до твого рідного села Верхньої Рони чи Вишньої Рони, Вишньої Рівнини, Верхньої Рівнини – часто сперечалися над його назвою місцеві інтелектуали. Письменник Іван Федько назвав

його Верхнянкою, а ти, Михайле, як станеш письменником, назвеш його Верхорівнею. Але не забувай, Михайле, що угорці називали його *Felsőróna*, а німці *Oberrohnen*.

Ось тепер твої читачі дізнались, чому ти назвав цей роман **OBERROHNEN**.

Oberrohnen, як будь-яке гірське село, складалося з центра села та кількох присілків. Присілок, до якого повіз тебе твій батько, щоб ти насолоджувався дитинством, мав кілька назв. Одні називали його Полонинкою, інші Пішіторою, але це не його правильна назва, бо ці присілки були нижче від нашого. Були і такі, що називали його Бабичовим, але Бабичове було даліше, вгору від нашого. Твої сусіди і рідня називали його Жулинцями. Так називав його і викладач фізкультури Василь Семенюк, якого всі називали Василем Бачієм. *Bácsí*, від угорського – вуйко. Професор Бачі колись був твоїм сусідом, народився в Жулинцях і, коли був у добрім настрої, а він завжди був у добрім настрої, жартував зі своїми друзями: «Може, хочете видіти, як б'є Василь Бачі із Жулинців?»

Але не забудьмо, що ти щойно народився і, окрім материнських грудей, тебе не цікавить нічого.

Михайло та Гафія Трайсти

Корнелій ІРОД

ВЕСЕЛА БОЖЕВІЛЬНЯ

(Із циклу ПРОМАХИ)

(Продовження з № 258)

Для тих, хто не знає, скажу, що бухарестська божевільня складається з багатьох будівель, розкиданих по всьому величезному подвір'ї-парку, зв'язаних між собою асфальтованими або вистеленими дрібною ринню алеями. Так званий адміністративний будинок, що височить перед центральною брамою, містив у собі лише кабінети директора лікарні та його заступника доктора Ангелуца, різні лабораторії і семінарні зали для студентів, інші кабінети, бібліотеку й амфітеатр. Адміністративний директор (якийсь Діну), бухгалтерія, технічний відділ, відділ постачання займали окремі будинки на задній окраїні подвір'я, біля теплоцентралі. Гоґу Гаврілеску знав це.

– Ідемо до адміністратора, до директора, – пояснив він мені. – Ти мовчи, говоритиму тільки я, а ти лише супроводиш мене, зрозумів?

Ми звернули на алею, що вела до теплоцентралі. Я забув уточнити дуже важливу річ: у божевільні всі пацієнти, незалежно на що хворіють і в якій секції лежать, одягнені однаково; всі – у піжамах (власних або казенних), хатні туфлі і вишневої барви халат (більш-менш чистий чи брудний, ще майже новий або – найчастіше – зношений, зате обов'язково халат не власний, а із складу лікарні, бо на нагрудній кишені вишиті якісь літери і числа, мабуть, щоб розпізнати, звітки той хворий). А не знаючи смисл того напису, важко вгадати, хто перед тобою: невидужний божевільний, небезпечний психопат, епілептик, маньяк, хворий на «панську» недугу чи симулянт і т.д.

Таким був і наш одяг, а ще до того Гоґу Гаврілеску покрив свою лисину смішним темно-синім беретом.

Коли зайшли в секретаріат адміністрації, ми вклонились ввічливо, а Гаврілеску запитав, чи адміністративний директор у своєму кабінеті. Секретарка злісно блимнула на нас і пискнула:

– А ви що тут шукаєте?! Геть звідси!

– Заткай рот, мадам, бо залетить муха... – порадив їй Гаврілеску лагідно, майже по-батьківськи, і тут же рішуче відчинив оббиті шкірою двері, взяв мене злегка під руку і звернувся до мене поважно, але голосно, щоб почули всі:

– Заходьте, товаришу генеральний інспектор!

У дурдомі нерідко можна почути, що хтось каже про себе, що він Наполеон, інший, що він святий Пафнутій, король, міністр, папа римський чи ще бозна-хто. Але секретарка, почувши про мене, хто я такий (а тоді не був я генеральним інспектором),

чому не наважилася увійти разом з нами у кабінет свого директора. У свою чергу директор Діну, п'ятидесятилітній чоловік, елегантний, строгий, підвівся мовчки з м'якого крісла, запитливо сперся рукою на свій робочий стіл.

– Вам чого?! – грубо запитав згодом.

– Зараз почувеш. Що ти злодій, – ще усміхаючись, заговорив до нього Гоґу Гаврілеску, – майже зрозуміло, але бути ще й дурним – це вже занадто!

Директор поблід, роззявив рота щось казати, але не успів, бо Гаврілеску підняв перед ним долоню:

– Мовчи, бо ще ляпнеш хтозна-яку дурницю.

Але перед тим, як продемонструвати тобі, що ти злодій, скажу, чому ти нерозумний. Хіба можна адміністративному директору не цікавитись, хто лежить в «Неврозах»? Ось, доктор Мею відвідує нас майже щодня. А що, коли там якась велика шишка, і тоді чорт тя забере, га? Тому прийшли ми поінформувати тебе: вже поверх місяця там знаходяться генеральний секретар Бухарестської народної ради, декан економічного факультету, журналіст (так представлявся Тіті Єнаке), – Гоґу Гаврілеску кивнув у мій бік, – генеральний інспектор Освіти (та де!) і я – генеральний директор Міністерства фінансів і шеф Державного фінансового контролю! Ну? Що скажеш на це? Правда, дурний ти?

– Я... – забелькотав Діну.

– Мовчи. Тепер сідай, візьми олівець і аркуш паперу, а я докажу, що ти крадеш...

Директор присів слухняно.

– Пиши, – наказав Гаврілеску. – На верху сторінки: 18 леїв і 50 банів. Стільки забезпечує держава кожному хворому на поденне харчування, так? Підкресли.

Директор дивився незмигнуто на нас, вибрав із поливаного глиняного горнятка добре загострений олівець (в горнятку були різні олівці – кольорові, хімічні, чорні), але не писав, продовжував дивитись на нас якось відсутньо.

– Пиши, чоловіче! Чого дивишся? Вісімнадцять і п'ятдесят. Чи, може, гадав ти, що нам невідомо, яке тут державне асигнування? Пиши зверху: 18,50 леїв. Так. А зараз зробимо обчислення: скільки коштує на день те, чим годують хворих, скажимо, у «Неврозах»? І оскільки вартість щодня майже однакова, обчислимо, за скільки їлося, приміром, учора. Сніданок: манна крупа з молоком – 50 банів. Але щоб не вважав ти

нас зловмисними і що чіпляємося, як гріх душі, пиши 1 лей. Написав? Добре. Обід...

Двері відчинились, і увійшла секретарка, мабуть, не втерпіла підслуховувати під дверима.

– Бажаєте чогось, товаришу директор?

– Так, – повернувся Гоґу Гаврілеску усміхаючись, – товариш директор бажає не турбувати його, бо зараз занятий...

– Я вас покличу пізніше... – промигав Діну.

Секретарка вийшла, а Гаврілеску підійшов подивитись, що записав директор.

– Точно, – сказав він задоволено. – Отже, сніданок: 1 лей. Додав ще один лей, скільки коштувало оте солодке, подане товаришеві генеральному інспекторові, і тоді разом буде 2 леї. Обід: борщ... Я прикидаюся зараз, що не знаю, скільки гектарів городу має лікарня, на якому працюють ваші «невеликовні», розуміється, безплатно, і вважаю, що всі овочі лікарня купила. Отже, обід: овочевий борщ, 40-50 грамів м'яса із смаженою картоплею, горнятко яблучного компоту (яблука теж із власного саду); все це вартує не більше двох леїв, але, як поступили ми і щодо сніданку, помножити на 2, дорівнює 4 леї. Запиши. Подані на вечерю макарони не вартують і 50 банів, але ти пиши 1 лей. Так. А тепер проведи лінію і обчисли 2+4+1=7. До 18,50 різниця становить 11,50 леїв. Щонайменше стільки крадеш ти щодня від кожного хворого! Кажу щонайменше, бо в інших секціях пацієнтів годують ще гірше. І скільки сот пацієнтів лежать в лікарні № 9, га?

Адміністративний директор мовчав.

Гоґу Гаврілеску підвівся важкувато з фотелю і загрозило сперся обома руками на бюро директора.

– Ось що, товаришу! Поки що припустимо, що ми тебе не відвідували... Зрозумів? Але якщо від завтра не годуватимеш хворих харчами вартістю, ну, не 18,50, а хоч би, скажимо, на 17 леїв – і не лише пацієнтів «Неврозів», а зі всієї божевільні! – таки завтра опинишся за ґратами! Зрозумів, пане Діну?

Директор підвівся поволі, прошептав:

– Так... Так...

– Щоб ти потім не казав, що я не попередив!

Коли покинули ми адміністрацію, я був певний, що директор Діну просто умирав від страху. Кажу сміючись:

– Гадаю, що він упустив у штани...

– Та де, пане шеф! – не згодився Гоґу Гаврілеску з моїм припущенням. – Це такий бандит, що в нього

страху – ні дідька лисого. Але подумав, що вигідніше вдавати переляканого. Еге, ти ще молодий...

Повернувшись до нашої «Сміхотерапії», Гаврілеску розказав дуже подрібно, як відбулися наші відвідини в адміністративного директора, імітуючи дуже вдало і директора, і його секретарку, від чого здійнялися загальні сміхи та реготи. А результат нашого «візиту» побачили ми ще того таки дня під час обіду.

Але спершу хочу увести вас в атмосферу. «Неврози» мали внизу їдальню на 14 столів, з яких два були призначені для тих, хто на дієті (діабет, виразка шлунку тощо); їдальний зал був прямо зв'язаний з кухнею невеликим проходом і широким вікном, крізь яке видавали на бляшаних тацах страви двом санітаркам, а вже вони подавали нам до столу. За

кожний стіл сідало по чотири хворих, як в ресторані, а сідали в залежності від взаємних симпатій, знайомства чи дружби. Лише ми, оті п'ятеро із колишнього кабінету доктора Кортеса, щоб поміститись вкупі, зсунули два столи. В кутку знаходилася вага, яку декотрі вживали щодня, звичайно, перед тим, ніж обідати. З-поміж нас лише Гоґу Гаврілеску старався схуднути (мав 136 кі-

лограмів) і користувався частенько вагою лікарні. Але й він, хоч продовжував їсти замість хліба та картоплі помідори, огірки та перець, перестав важитися, відколи Леоніда Йонеску вкоїв йому смішну витівку. А може, Гаврілеску важився, коли нас не було, але минулого тижня, коли ступив він на вагу, щоб бачити, чи схуд і на скільки, Леоніда Йонеску підійшов ззаду і натиснув злегка ногою на вагу, доки стріла вказала 140 кілограмів. На мить Гоґу Гаврілеску охопила паніка:

– Що за чорт, люди добрі?! Хліба не їм уже стільки років ні борщу, ні картоплі, а солодкого ні стільки...

Повернувся й побачив, що Леоніда Йонеску натискає вагу ногою.

– А що, злякався? – засміявся Леоніда.

Ми теж вибухнули сміхом.

– Як мені не лякатись? – усміхнувся й Гаврілеску, але невесело. – Та ж я не їм і половину того, що кожен з вас їсть, а тут раптом 140 кілограмів! – уже повеселішав і він.

Я мусив розказати вам про випадок з вагою перед тим, ніж говорити про наслідки нашого «візиту» до адміністративного директора.

(Далі буде).

(Продовження з № 254)

11.

Поглинутий привабою, вочевидь спантелечений, я намагався зрозуміти значимість минулих сцен, що відбулися з навіженою несамовитістю. Усе те здавалося тільки амальгамою каверзних історій. З майже коерцитивною силою передбачена майбутність спотворювала теперішність. Аніж я не міг уже миритися з таким нищівним станом речей. Здавалось, що за останній час я порався серед непотрібного мотлоху. Знав, що при таких збігу подій, я міг вимагати абияких компенсацій за моральні збитки. У цьому випадку я міг удатися до всіляких розпачливих умовлянь. Хоча, крім неї, у готелі вже не було абсолютно нікого, я знав, що всі мої примітки, повідомлення, основані на ретельних зауваженнях, могли дійти навіть і до них. Та хоча я їх і не знав, увімкнувши комп'ютер із рецепції, виявив, що за мною стежили. На моніторі, розділенім на дванадцять рівних прямокутників, з постійною регулярністю, повторювались зображення відомого інтер'єру. Я завбачив можливий вихід. У центрі склепінної стелі, місце, яке тільки за допомогою добре поміщеної відеокамери я побачив уперше, існувала якась дивна порожнеча ромбоїдальної форми. Бачив

якомога ясно: слід зовнішньої тьми, з якої начебто сочилися крижини тіней, поповнював порожнечу, з якої не можна було вийти. Але, тільки згодом, я зрозумів, що до тих воріт визволення не можна було дійти аніж. Прогалина була занадто далеко. Занадто вгорі. У тебе повинні б бути крила, щоби ти зміг утекти. На іншому моніторі згусток червоно-блакитних плям чітко окреслював форму мого силуету. Вона! Де була вона? Її не фіксувала жодна відеокамера. Я повинен був побачити бодай одну єдину пурпурну пляму, що представляла б тепло її тіла.

То було тільки підозрою, що вона могла втекти із середини. Наче в мішанині скляного повітря та майже текучої темряви, на поверхні манливо хвилястого вікна замаячів її силует. Застиг. Тремтів отам, немовби чекав появи осібногo втілення, бо ж те, що я бачив, було тільки розпливчастим відсвітом того, що могло існувати десь за моїм поглядом. Оманливою була ще її наявність, її тіло, яке майже навмисно віддалялося від усієї тієї суміші потороць та припущень. Гнітючим ставав рейвах, викликаний її наявністю, подальшими моментами, коли дерева поблизу починали дернчати, а в глибах майже крихкої темряви калатали крижі барвінкового с'яйва,

нагадуючи відтинки ранкового обр'ю. Там знаходилося і щось інше. Тривке. Незворушне. Тремтячи, піддаючись хаотичному коливанню, гілля креслило контури шерхлих крил, відображуючи незрозумілі відблиски, начебто вирізало зі скла вікна крої, необхідні для єднання зовсім неймовірних елементів. У цілому, таке зіставлення руху й нерухомості створювало сильне враження нереальності. Ще йшлося й про ту симетрію елементів, які не пасували із цілісністю, той розподіл, якого розраховували досить ретельно, безсумнівно викриваючи незаперечну істину: хтось перебудував зовнішність на зразок власних представлень щодо природного порядку. Безумовно, й намір цього дивацтва був якомога очевидним. Вони знали, що зовнішність, яка піддавалася постійній зміні, могла викликати саме ті кепські стани душі,

Микола КОРНИЩАН

ПСИХОЗИ

(Уривок з новели)

які, із плином часу, могли б забезпечити всеосяжний контроль над особами із внутрішності. Я підозрював, що передусім вони намагалися витворити зображення облудної прірви. Тільки так, позбавлений того, що мені було доволі добре відомим, і того, чого не можна було заперечити, незабаром я повинен був починати втрачати самовладання. У відсутність явних орієнтирів, пізніше я повинен був протистояти безконечності безглуздох образів, які зовсім не підходили загальному середовищу. І саме такі антиномії могли призвести до очікуваного зневір'я, до того, що я сумнівався, що настигне – до недоумства.

Пройнятий невпинною ясністю мислення, ані секунди не вагаючись, з незбагненою допитливістю, я хотів осягнути значимість кожної деталі. Я знав, що адекватний логічний зв'язок розрізнених елементів міг допомогти зрозуміти загальну ідею. Незалежно від того, наскільки зграбною була система, в якій я залишався в'язнем, я кмітував, що в абиякім кублі повинна була б знаходитися хоча б одна прогалина, якою я міг би скористатися для запланованої втечі. Вочевидь вони, креслячи чіткі межі, міркували, що загородять внутрішній простір, викликаючи водночас помилкове враження, що за цими стінами починала

розпадина. Для мене, однак, лінія обр'ю не була краєм реальності, а початком безмежності, яку наповняло те саме світло, що сріблило навіть і інтер'єр готелю Імперіал.

Безсумнівно, що би не трапилось, у всьому я покладався тільки на себе. Щоб заповнити їхню увагу, навіть і не було необхідності переконувати інших, що я мав рацію. Вистачало усвідомити, що мою істину не можна було заперечити жодним іншим доказом, настільки ж правдивим, як і мої переконання. У цьому випадку, подвійна суть усіляких речей викликала безліч оманливих припущень. Переважні вияснення, яких можна було застосувати в кульмінаційних моментах, виявлялись саме з підозри очевидних відмінностей таємного противника. Усе ж, не можна було визначити чітку ідентичність невидимого супротивника. Не хотілося помилитись, підозрюючи, що у всьому тому неладі припущень і висновків вона могла бути основним елементом, тією, яка, знаходячись завжди поруч, повинна була контролювати кожний мій жест, або спробу знищити їхню систему. І все ж, я міг уникнути будь-якої плутанини, цілковито зрозуміти всілякі їхні задуми. Треба було вдавати спантелеченого дивака, розповідати всілякі історії про неіснуючих осіб. Прикидаючись, що співчуваю тій, яка була мені зовсім чужою, я залишав враження

глибокого розчарування, некомпетентності та повної втрати контролю. Тільки тоді, коли могла запідозрити мою неспроможність відносно щонайменших спроб здійснити щось переконливе, нетерпляче очікуючи кінцівки, вона могла уникнути абиякої обережності. Таким чином, примирившись зі своєю поразкою, я міг дізнатися правди. На початку я повинен був спробувати вдатись до розповіді абсолютно нелогічних історій. Згодом, залишаючи помилкове враження, що не міг звільнитись від здебільш очевидних галюцинацій, повинен був удатися до заперечень навіть і власної ідентичності.

– Лара! Лара Клаус, повторював я нав'язливо, підходячи до вихідних дверей.

Смуги гнилої землі відділялися від текучої темряви. Наче гірлянди густого диму, оздоблювали стіни будівлі, з якої не можна було вибратися. Восковий відтінок покривав тротуар із сапфірного скла. Ані десятки стін, утворюючи заплутані лабіринти, не могли здатися настільки проблематичними, як та темрява, що скасовувала контури зовнішності, про яку я згадував дедалі рідше. І все ж, я не відчував себе ізольованим, бо вмів витримувати власну самотність.

– Але стіни не дійсні. Усередині, у порожняві, яку

приховують шпалери, виростають лишайники, листя й пір'я.

– Пір'я?

– Внутрішність – тільки ілюзія. Порожнистий простір не відповідає фактичній ширині.

– Пір'я?

– Здається, що ми не одні. За твоїми плечима, за дверима, там ще хтось є.

Мовбито відліплюючись від прозорої поверхні дверей, якась дивна постать поступово починала віддалятися. Я не бачив її обличчя. Майже симетричними хвилями металеве волосся розливалось на її шкіряний піджак олов'яних відтінків. Того ж самого кольору були і її вузькі штани. Віддаляючись, здавалась чимраз досконалішою. Подобала на ореол с'яйва та повітря, поступово посилюючи в моїй уяві

враження хибної реальності. «Це вирішальний момент», – припустив я, враховуючи, що для того, аби підтвердити мою присутність, вистачило б постукати декілька разів у прозору стіну, яка блищала між нами. Але, мовбито вгадала мій намір, чужинка з потойбіч умить зупинилася. Застигла саме в тім місці, у яким розпочиналася густа темрява, майже тверда. Не озирнулася, але я відчував, що усвідомлювала мою присутність, моє існування. Відчужено, із зухвалою посьмішкою, начебто подібний жест підтверджував усе те, що я не міг зрозуміти, з нівідкіль підняла над головою якесь дивне дзеркало, що подобало на осліплюючий диск, який подвоював відстань з-між нас. Я бачив все те, що оточувало мене. Стовпці алебастру та сходи з чорного мармуру були переповнені симетричними квітчастими мотивами. Відтворені з досконалою точністю, вони наводили на думку, що ті бездоганні гравюри, безумовно, були вирізьблені не спеціальними зубилами, а, швидше за все, гарячими голками. Пасма брудного листя виливались з базальтових раковин. Виростаючи прямо зі стіни, підмінювали саме той шаблон, який повинен був накрити шпалери відтінків блідого неба.

(Далі буде).

Анка МАЙДАНЮК ШТЮБІАНУ

ГОЛОС ПРЕДКІВ

Мабуть, кожна людина з великою любов'ю і душевним трепетом згадує те місце, де вона народилася, де промайнуло її дитинство у затишній батьківській оселі. Румунські діячі культури Міхай Емінеску та Йоан Славіч, маючи на увазі народні традиції, стверджували, що «народи складаються із живих людей, які помирають не тоді, коли оддають свій дух, а тоді, коли відрікаються від вірувань, звичаїв, обрядів та моральних законів, на основі яких вони створені та були святими для батьків, дідухів і прадідів».

Буковина відома у світі своїми давніми невмирущими скарбами, як народні традиції та звичаї, в які народ влив свою душу. Різноманітність українських звичаїв та обрядів у буковинських селах прикрашає цей мальовничий край. Жителі Буковини, проживаючи у згоді й мирі, радуються ними, свято зберігають їх, забезпечуючи тим самим вічність власного роду. Народні традиції та звичаї дуже яскраві, колоритні, цікаві, в них найвиразніше представлені характер і духовний світ народу. Коляда прикрашає народні зимові традиції та підсилює красу і силу зимових свят.

В українських селах на Буковині коляда лунає і на так звані «другі свята» – свято Водохрестя. Члени сім'ї еднаються коло святкового стола та виконують специфічні колядки, діти колядують селом, дорослі друзям, парубки дівчатам. Колядування – це давній звичай зимових (переважно Різдвяних) обходів із виконанням величально-поздоровчих пісень (колядок) і рецитованих формул (вінчунь).

Слово коляда походить від назви однієї із язичницьких богинь, що символізувала початок року. За легендою, у найдовшу ніч зими богиня неба Коляда народжує божича – нове сонце, що принесе людині тепло,

щедрий урожай, а отже, і добробут.

Прадавні колядки – величальні пісні на честь створення світу та його вирішальних сил – Сонця, Місяця, зірок, води. Символ Світового Дерева життя, яке породило матір Всесвіту богиню Ладу, а водночас небо, землю і весь світ, є найархаїчнішими. Вони здавна приваблювали людей зиченням щастя. У них стільки радості, добра, краси, чудового настрою.

Незалежно від їхнього характеру, світського чи релігійного, колядки радують душу чутливої людини. Релігійним колядам властива святкова атмосфера. В них оспівується одне з найголовніших свят християнства – народження Ісуса Христа. Світським колядкам властивий «бадьорий настрій, здоровий народний оптимізм». Вони присвячуються членам сім'ї: господареві, господині, парубкові, дівчині, старим людям, і навіть померлим. Властиве світським колядкам є, поперше, те, що зображені у них картини світлі, веселі, ідеальні з точки зору людського добробуту. По-друге, бажане в них господареві або членам сім'ї зображується уже здійсненим.

Це особливо радувало селянина, хвилювало до сліз, бо «колядка – як писав Іван Франко, – переносила душу селянина в якийсь зовсім відмінний світ від того, серед якого минає його убоге, клопітне життя. Колядка вповідає простими словами його найглибші, сердечні бажання, показує їх не як бажання, а як дійсність».

Для нас, українців, колядка – це душевний зв'язок між поколіннями, спогади про родину, рідну хату, рідне село. У ній знаходить відгук голос предків, який єднає минуле, сучасне і майбутнє власного роду.

Ой на річці на Йордані

Матір Божа Сина мала
І в пеленочці повивала,
А у васильчику Його купала,
А в зерницях колисала.

Ой ти, Діво, ти, Маріє,
Де ти Христа поділа?
– Я Його ніде не дівала,
Лиш у лісок заховала.

Прийшли жиди ліс рубати,
Христа Бога у нім шукати.
Весь лісок упень зрубали,
Христа Бога не спіймали.

Ой ти, Діво, ти, Маріє,
Де ти Христа Бога поділа?
– Ой я Його не дівала,
Лиш у жито заховала.

Прийшли жиди лани жати,
Христа Бога в нім шукати.
Всі лани дожинають,
Христа Бога не спіймають.

Ой ти, Діво, ти, Маріє,
Де ти Христа Бога поділа?
– Ой я Його не дівала,
Лиш у Йордані заховала.

Прийшли жиди Йордан спускати,
Христа Бога в нім шукати.
Весь Йордан вони спустили,
Христа Бога не спіймали.

Ой ти, Діво, ти, Маріє,
Де ти Христа Бога поділа?
– Ой я Його не дівала,
Лиш у місяць заховала.

Ой ти, місяцю, такий змінник
Що ти дав Христа на невірних.

(Колядка записана
від Василя Гаєреша, 1930 р.н.,
село Балківці)

ЦАРІ

Слова Степана РУДАНСЬКОГО

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

1. Ци- ган, ру- син, тре-тій лях Про те го- во- ри- ли, Як би цар- ство

хто їм дав, Що б во- ни ро- би- ли. Ци-ган ка- же: «Як-би так

2. «Ну, не ди- во та-кий цар –

3. «Ет дур-ні ви, – ка-же лях, –

Мо-є цар- ство бу- ло, Та та- ко- го б вже ца-ря На сві- ті не

Ру-син про- мов- ля- є, – Ко-му са- ло в го- ло- ві, Той са- ла ба-

Не вмі- є- те жи- ти! А як- би я був ца-рем – Знав би, що ро-

бу- ло. Я б по ши- ю в са- лі жив, В са-ло б о- дя- гав- ся,

жа- є. А як- би я був ца-рем Та мав цар- ську во- лю,

би- ти: Я би тіль- ко за- хо-пив Цар-ську скар- бів- ни- цю

Са- ло б їв, на са- лі спав, Са- лом у- кри- вав- ся».

Я би па- нів ска- су- вав, Всіх пус- тив на во- лю!..»

Та ще б та- ки то- го дня Драп-нув за гра- ни- цю!»

1. Циган, русин, третій лях
Про те говорили,
Якби царство хто їм дав,
Що б вони робили.

Той сала бажас.
А якби я був царем
Та мав царську волю,
Я би панів скасував,
Всіх пустив на волю!..»

Циган каже: «Якби так
Моє царство було,
Та такого б вже царя
На світі не було.
Я б по шию в салі жив,
В сало б одягався,
Сало б їв, на салі спав,
Салом укривався».

3. «Ет дурні ви, – каже лях, –
Не вмієте жити!
А якби я був царем –
Знав би, що робити:
Я би тільки захопив
Царську скарбівницю
Та ще б таки того дня
Драпнув за границю!»

2. «Ну, не диво такий цар –
Русин промовляє, –
Кому сало в голові,

Дитяча сторінка

Наталія ЗАБИЛА

РУКАВИЧКА

По ялинку внучка з дідом
йшли по лісі навмання.
А за ними бігло слідом
довговухе цуценя.
Задивилась, мабуть, внучка
на ялинку, на сосну
і зронила якомсь з ручки
рукавичку хутряну.
Рукавичка невеличка
на снігу собі лежить.
Раптом мишка тишком-нишком
з нірки вилізла й біжить.
– Ну й хатинка! Ну й дивинка!
Відгукнися – хто тут є? –
Тільки голосу з хатинки
Щось ніхто не подає.
Влізла мишка в рукавичку
і сама в ній стала жить.
Раптом зайчик-побігайчик
з-під ялиночки біжить.
– Ну й хатинка! Ну й дивинка!
Відгукнися – хто тут є? –
Чує зайчик – із хатинки
хтось там голос подає:
– Є тут мишка-гострозубка.
Ну, а ти хто? Що за гість?
– А я зайчик-побігайчик,
довгі вуха, куций хвіст!
Вліз і зайчик в рукавичку,
стали вдвох у хатці жить.
Раптом білка – стриб із гілки!
Та по стежечці біжить.
– Ну й хатинка! Ну й дивинка!
Відгукнися – хто тут є? –
Чує білочка – з хатинки
хтось там голос подає:
– Є тут мишка-гострозубка,
є тут зайчик – куций хвіст!
– А я білка – тепла шубка,
невеличка я на зріст!
Влізла й білка в рукавичку,
стали втрох у хатці жить.
Глядь, поглядь, аж ось лисичка
попід соснами біжить.

– Ну й хатинка! Ну й дивинка!
Відгукнися – хто тут є? –
Чує лиска – із хатинки
хтось там голос подає:
– Є тут мишка-гострозубка,
є тут зайчик – куций хвіст,
є тут білка – тепла шубка.
Ну, а ти хто? Що за гість?
– Хто ж не зна мене, лисичку,
і вигадливу, й метку? –
Влізла й лиска в рукавичку,
примостилась у кутку.
Ще й кабан прибіг ікластий,
і куниця, й їжачок.
Тут і голці ніде впасти!
Скільки сміху й балачок!

Рукавичка невеличка
на снігу собі лежить.
А з барлогу на дорогу
вийшов заспаний ведмідь.
– Що за зборище зібралось?
Що за хата? Хто тут є?
Хто здіймає сміх та галас,
зовсім спати не дає?
– Є тут мишка-гострозубка,
є тут зайчик – куций хвіст,
є тут білка – тепла шубка,
що малесенька на зріст.
Ще й лисиця є, сестриця,
і вигадлива, й метка,
є кабан, їжак, куниця.

Ну, а хто це нас ляка?
– Я ведмідь, я хочу спати,
сміху-жартів не люблю!
Сяду я на вашу хату,
всіх вас разом роздавлю!
Злий ведмідь гарчить, лютує,
ломить всі куці підряд.
Що робити?! Хто врятує
переляканих звірят?!..
А тим часом дід та внучка
вже ялинку принесли.
Так у внучки змерзла ручка,
що аж зашпори зайшли.
– Рукавичка де ж поділась?
Загубила! Ай-ай-ай!
Побіжи, мій песик милий,
рукавичку відшукай!
Песик дівчинку послухав,
хвіст – угору, в землю – ніс,
і примчався скільки духу
на те саме місце в ліс.
Рукавичка, як живая,
ходить ходором, тремтить.
А до неї підступає
розлютований ведмідь.
Як загавкав пес на нього –
аж ведмідь оторопів,
зразу втік і до барлогу
причвалав і захропів.
Тут звірята всі зраділи,
стали песика хвалить,
що прогнав ведмедя сміло,
не злякався ні на мить.
Каже песик: – Дуже прошу
інше мешкання знайти.
Треба дівчинці хорошій
рукавичку віднести.
– А хіба ж це рукавичка?!
Загукали всі. – Невже?!
В нас нема такої звички
забирати собі чуже!
Всі ми підемо з тобою
рукавичку повернути! –
І веселою юрбою
звірі вирушили в путь.
До дівчатка за хвилинку
рукавичку віднесли,
і всі разом круг ялинки
танцювати почали.

Дитяча сторінка

Українські легенди

Чому в морі вода солона

Багато років тому назад жили два брати. Один бідний, а другий багатий. Померли їхні батько й мати. Тоді менший брат став жити іще гірше.

Старший брат забрав собі всю батьківську спадщину. А меншому не лишилось нічого. Жив він із дружиною у великих злиднях.

Якось у молодшого брата нічого стало й їсти, і вирішив він піти до старшого, щоб той надав йому допомогу. Та старший брат відмовився. Тоді менший пішов ловити рибу, щоб зварити юшку, а риба того дня не ловилась.

Йде він додому з порожніми руками, похнюпивши голову. І раптом бачить – на дорозі лежать жорна. Підняв він ті жорна і поніс додому. А вдома жінка питає:

– Чи добрий був улов? Чи багато риби приніс?

– Ні, жінко, нема риби. Ось приніс тобі жорна.

Поклав він жорна долу та з серцем і штовхнув їх ногою. А жорна раптом закрутилися і почали молоти.

Дивляться, а з-під жорен сіль сиплеться. Мололи вони все швидше і швидше, солі ставало більше і більше. Зраділи чоловік з жінкою.

Потім менший брат став думати, куди подіти сіль і як йому зупинити жорна. Нарешті додумався – перекинув їх, і вони зупинилися.

Після цього жили вони добре. Мололи сіль і продавали, що давало їм змогу жити в достатку.

Старший брат дізнався про це, прийшов до меншого та й каже:

– Позич мені, брате, жорна.

Дуже не хотілося молодшому братові давати жорна старшому братові, але віддав. Старший брат приніс додому жорна і штовхнув їх ногою. Жорна почали молоти. Та менший брат не встиг розповісти старшому, як вони зупиняються. Жорна мололи, мололи сіль і намололи таку купу, що вона дійшла до стелі. Вже й стіни почали тріщати.

Злякався старший брат, що розвалиться хата, взяв і виштовхнув жорна з хати. Вони покотилися з гори прямо в море та й потонули. Отож і до цього часу на дні моря крутяться жорна та все мелють і мелють сіль.

Батьків завіт

Вмираючи, батько сказав синові:

– Оце, сину, я вмираю. Якщо хочеш зберегти це добро, що я тобі залишаю, та ще й нове придбати, то роби в полі так, щоб нікому не казав першим «здрастуй», їж хліб з медом, а в свято одягай нові чоботи.

Сказав це і помер.

Син так і робив. Ні з ким не вітався, їв хліб з медом, а в свято носив нові чоботи, а ті, що вже були на ногах, закидав на горище.

Пройшов деякий час, і син дожився до того, що вже немає за що купувати ні мед, ані чоботи.

– Ні, негаразд! – міркує він. – Це батько навчив мене на лихо, треба робити інакше.

Почав він раніше всіх людей їздити в поле. Ото працює, а люди їдуть та всі до нього першими вітаються. Цілий день працює. Стомиться, сяде їсти звичайний хліб з водою, а він йому солодким здається, наче з медом. А в неділю дістане з горища чоботи, почистить їх, взує, вони в нього як нові.

Через таку працю почало господарство його прибувати. І тоді тільки син зрозумів батьківський заповіт: що треба раніше всіх бути в полі, щоб люди до нього вітались, а не він до них; працювати до втоми, щоб як сяде їсти, хліб був смачний, як з медом, і щоб гарно-гарно ходити на свято, то треба чоботи, хоч і старі, але чистити, щоб вони були як нові завжди.

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Сидір ВОРОБКЕВИЧ

БЕЗГЛУЗДІВ

СМІХОВИНКИ

(Продовження з № 258)

8. ЯК У МІСТЕЧКУ БЕЗГЛУЗДОВІ РОЗВЕЛИСЯ ОСЕЛЕДЦІ

Добра і смачна страва для бідного – оселедець, нема що й казати, – а ще як його приправити цибулькою та оцтом!

Як вибирали посла до сойму, то у Безглуздові вибрали однодушно славного начальника Головатого. Чи місяць, чи довше вже, пробував Яремко у великому місті, у столиці. Підголений, зачесаний, у новім кожусі, у білій, чистій сорочці й нових чоботах, сидів наш Яремко у соймі на раді.

Як сказали йому було там устати, то так скоро вставав, наче пружина підносила його, а як треба було сидіти, то сидів, мов приріс до крісла. У Безглуздові він був аж надто говірливий, а там, у столиці, став такий мовчаливий, що бувало не пустить пари з уст.

Та це тут ні при чому. Досить, оселедець добра річ. Із ним і пізнався Яремко у місті, й так йому він смакував, що як було до нього причепиться, то ні з голови, ні з хвоста і знаку не остає.

Одного разу подумав собі Яремко, засинаючи смачно на нарадах: «Тут радять і над цим і над тим, та що мені до податків, залізниць, до банків, горальні. У мене важний оселедець; оселедцями я піднесу своє місто, збагачу, до нечуваного щастя доведу, побільшу громадські доходи; через оселедці стане наш Безглуздові першою громадою на Україні».

Ця гадка не давала Яремкові спокою. Скінчилися наради, посли

роз'їхалися, кожний до свого дому. Пора і Яремкові вертати до дому, бо ж і дома без нього, як без рук. А ті оселедці не сходять йому з гадки! Купив Головатий здорову бочку тої славної риби і задоволений поїхав до своєї громади.

Питається його цей та той, над чим там у соймі радили, що врадили доброго, корисного, а Яремко на всі ті питання цідить із одної бочки:

– Їжте, людоньки, оселедці! Вони такі добрі та смачні, що лиш їж та облизуйся.

І облизувалися від оселедців: і присяжні, і радні, і десятники, і свати, і куми, і стара баба Палажка і слизкоязикий пияк Лизогуб, старе й молоде, велике й мале; одним словом – всі і вся.

Та минулися оселедці, бо на цілім світі нема такої бочки, щоби із неї їсти, а вона щоб усе була повна. Цілому місту сняться вночі лиш оселедці. Цілий день ніхто про ніщо не говорить, як тільки про оселедці. На огірок та на капусту, на біб та на горох, на фасолю та борщ ніхто вже й не хоче дивитися.

Бідонько солоня! Що ж тут робити, як тут зарадити, щоб людям було добре?

Скликає громадська старшина раду, а начальник Яремко, як звичайно, всюди на переді. Радний Панько питає Яремка, чи би не можна яким способом розвести оселедців.

– Чому би ні? – відповідає

Головатий. – Оселедці множаться так, як кожна риба, а навіть сто раз скорше. Хіба ж ви не бачили кілько то ікри є у самички? Сила! Кинеш на весні бочку оселедців у став, то восени певне матимеш сто бочок готових оселедців, – научував Головатий.

– Коли так, то скиньмося на розплід. Громаді не великий убуток, а користь певна, – сказали старші мудрагелі. – Лиш біда, що в нас ставу нема.

– Це пусте! Загатимо Бруднівку, і буде став, – репетував Яремко.

– Правда, правда! – обізвалася ціла рада.

Загатили річку. Яремко поїхав до міста, купив щонайбільшу бочку оселедців і привіз домі. Поставили бочку над берегом, розбили уважно дно й попускали поволеньки по одному оселедцеві в Бруднівку, примовляючи при тім раз-у-раз:

– Множися, як лист-трава, як пісок у морі! Радість і надія у всім містечку; всі на осінь ждуть, як на Бога! Щодня сходяться міщани над Бруднівку, бачать, як водою пливають молоді оселедчики, видять, як на сонці блищать сріблом луска. А то гарні жнива будуть! Коби тільки осени діждатися!

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Головне, що є в нас кому за віру стояти!

Вкінці надійшла осінь. Пастушки на сопілках грають, дівчата в барвінках ходять, музики тнуть веселої. Ціла громада обступила Бруднівку. Одно з коритом, друге з дійницею, третє із кошем у руках, щоб, бачите, було в що забрати свою пайку. Спустили гать – стали заходитися коло спусту. Не легка це робота! Нараз щось як не гримне! Вода скажено заграла і почала стікати... от, от і в ріці вже лиш мало води. А з оселедців одного і хвостика не видно! Пощезали, як туман, як мрія. Що це таке! Та ось там щось дригнуло. Ловить його! З гіркою бідною зловили ситого великого в'юна.

– Отсе ворог, що всіх оселедців, всю ікру поїв, – крикнув гнівно начальник Яремко. – Розкладайте ватру, у вогонь з ним!

– Ні! ні! Заступи, Господи! – кричать другі, то за мала кара для цього огидного злочинця!

– У воду з ним! На вогонь є вода, а на воду нема ратунку! Нехай потапає-пропадає! – сказав мудрий дяк Кирило.

– У воду, у воду! Гірше потапати, як горіти! Й роздавалися довкола грізні крики, що заглушували шум розгуканої води.

Задуманий стояв Яремко над берегом. У правій руці тримав злодія-в'юна. Постоявши добру хвилину, так до нього промовив:

– Пострівай, ненаїде, дістанеш за те, що на цьому світі так багато оселедців пожер!

І з тими словами кинув бідну застрашену рибу у воду, аж заплюскотіло за нею.

А в'юн пірнув, лиш хвостом махнув, наче прощав Безглуздівців на віки...

(Далі буде).

Ой була то на базарі велика подія, як стрілися баба Зойка і баба Гафія.

То ся вже наобіймали та націлували... Що лиш тоді не спіймнули та й не пригадали...

Спіймнулася й польська рура, і перші совіти... Чужі й свої чоловіки, і розпусні діти...

– То с'мо колись дівували, дружками ходили, чужим й своїм чоловікам голови крутили... Та ці помниш, Гафієчко?

– Йой, ці помню, Зойко... Як ті роки проминули, бідна головонько...

Але ми би дуже хтіли та й би с'ме раділи, коби ви, любко, в нашу церкву, як колись, ходили. Би с'те чули, як отець наш чудесно співає, то ваш най ся не рівняє, а най ся сховає.

– Ой-йой! А наш отець, як нікотрий, так казаня зложит, що ваш трісне на кавалки – але так не зможе!

– А се ви вже, вибачайте, плетете дурниці – то ваш трісне, бо виплекався, як кіл на телиці!

– Ха! А ваш як ся поправит, чи ся уплекає, як він, де ся не наверне – молодичь шукає!!!

– Мож би було всьо сказати – всьо би ся стерпіло... Але се би, люди добрі, і мертву заїло! Ах ти ж, мавпо волохата!!!...

– А ти – жовта муха!!!

– А в тебе сміття – по коліна!!!

– А в тебе – по вуха!!!

– А у тебе на столах – посуда немита!!!

– А у тебе погід столи – шури, як пацета!!!

– А від твого чоловіка – лиш ребра

і кости, бо ти його так годуєш, гі тиле колгоспне!!!

– Йой! Закрила би'сь ту січкарно, й дурного не плела! Та твій дідо був злодюга на всі штири села!!!

– Ха! А у тебе вдома спали мадяри й совіти! Добре, що ще'сь найшла дурня на собі вженити!!!

– Агій тобі! Та ще твоя баба, як дівков гуляла, то виплодила сім байстрюків, від кого – й не знала!!!

– Та ти сама – байстрючиха! Ще й міхом пририта!!! Я би тебе гнала з церкви – як худобу з жита!!!

– А тебе не то що з церкви – із корчми гонити!!! Підвісити на бантині – чортів полошити!!!

– А бодай тя полошило від нині – й до згину! А ще би так закрутило, як в дверях спрунжину!!!

– Ах ти ж, відьмо!.. – та й за чуба... А та ту – за шкіру... Ото жінки бідолашні страждають за віру...

Тоді була коломийка на пів Борислава – міліція дві години бабів гамувала... А я, дурний, задивився, як їх розривали, а від мене за той час всю цибулю вкрали...

Еее... Цибулі я навезу... Аби лиш продати... Головне, що є кому в нас за віру стояти!

З теренів Інтернету.
Автор невідомий.

Міжнародний фестиваль українських колядок та зимових обрядів (XXIII випуск, м. Сігет, 10 січня 2016 р.)

